

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

**КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА «КИЇВСЬКА
МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»
(КМАТ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ)**

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої ради
Коледжу хореографічного мистецтва
«КМАТ імені Сержа Лифаря»

Протокол № 5 від 30.06.2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу хореографічного
мистецтва «КМАТ імені Сержа
Лифаря»

Вячеслав КОЛОМІЄЦЬ

30 червня 2025 року

ФІЛОСОФІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА

освітнього компонента підготовки бакалавра

галузі знань 02 "КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО"

спеціальності 024 "ХОРЕОГРАФІЯ"

Київ – 2025

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні кафедри теоретичних дисциплін (протокол № 7 від 30.06.2025 р.).

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні Навчально-методичної ради КМАТ імені Сержа Лифаря (протокол № 3 від 27.06.2025 р.).

Укладачі: Михайлов В.С., завідувач кафедри – професор кафедри теоретичних дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря, доктор економічних наук, кандидат філософських наук, професор.

Дроздов О.А., викладач КМАТ імені Сержа Лифаря.

Викладач: Михайлов В.С., завідувач кафедри – професор кафедри теоретичних дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря, доктор економічних наук, кандидат філософських наук, професор.

Філософія. Робоча програма освітнього компонента підготовки бакалавра. / Уклад.: Михайлов В.С., Дроздов О.А. – К.: КМАТ імені Сержа Лифаря, 2025 р. – 63 с.

ЗМІСТ

1. Опис освітнього компонента	4
2. Мета та завдання освітнього компонента	5
3. Програма освітнього компонента	9
4. Структура освітнього компонента	29
5. Теми семінарських занять	34
6. Теми для самостійного опрацювання	35
7. Методи та форми навчання	41
8. Методи та форми контролю	42
9. Оцінювання результатів навчання	44
10. Методичне забезпечення	46
11. Рекомендована література	47
12. Плани семінарських занять	51
13. Методичні рекомендації	53
14. Контрольні питання до іспиту	60

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, ступінь вищої освіти	Характеристика освітнього компонента
		денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Цикл загальної підготовки
	Спеціальність 024 Хореографія	Рік підготовки:
		3-й
		Семестр
		V-й
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти Бакалавр	Лекції
		50 год.
		Семінарські
		4 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		36 год.
		Індивідуальні завдання
		-
		Вид контролю: екзамен

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання - 60% / 40%.

1. Мета та завдання освітнього компонента

Програма вивчення освітнього компонента **"Філософія"** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 024 "Хореографія"**.

Предметом вивчення освітнього компонента є філософія як специфічна форма світогляду й духовної культури, що досліджує граничні основи буття, свідомості, людських цінностей та змісту життя.

Мета: формування у здобувачів освіти цілісної системи філософських знань, умінь і навичок, необхідних для усвідомленого розуміння культури й мистецтва, а також розкриття особливостей критичного й аналітичного мислення, яке сприятиме їхній професійній діяльності в сфері хореографічного мистецтва.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента є:

- ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними засадами філософії: її предметом, структурою, поняттєвим апаратом, історико-культурним контекстом;
- систематизація базових світоглядних концепцій (античність, середньовіччя, новий та новітній час), аналіз філософських підходів до проблеми людини, пізнання, суспільства, культури й мистецтва;
- розвиток уміння застосовувати філософські категорії й методи для інтерпретації явищ хореографічного мистецтва, розв'язання професійних завдань, пов'язаних із творчою та педагогічною діяльністю;
- формування критичного мислення й навичок аргументованої дискусії, здатності до самостійної оцінки світоглядних ідей та естетичних концепцій;
- посилення мотивації до саморозвитку та рефлексії з урахуванням світових культурних процесів і специфіки сфери хореографії;
- розширення міждисциплінарних зв'язків, необхідних для глибшого розуміння культурологічних, історико-мистецьких, педагогічних аспектів професійної підготовки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі ВО повинні:

знати:

- філософію як специфічну форму світогляду та духовної культури, її предмет, структуру й основні функції;

- базові філософські категорії та поняття, що відображають граничні основи буття, свідомості, пізнання, цінностей і сенсу людського життя;
- основні етапи історичного розвитку філософської думки (античність, середньовіччя, новий і новітній час) та провідні світоглядні концепції;
- філософські підходи до розуміння людини, культури, мистецтва, суспільства й творчості;
- ключові ідеї естетики та філософії мистецтва, що вплинули на формування художніх напрямів і стилів;
- значення філософського мислення для професійної діяльності в сфері хореографічного мистецтва та педагогіки;

вміти:

- застосовувати філософські категорії, поняття та методи аналізу для інтерпретації явищ культури й хореографічного мистецтва;
- аналізувати й порівнювати різні світоглядні та філософські концепції, аргументовано висловлювати власну позицію;
- використовувати елементи критичного та аналітичного мислення у професійних і творчих ситуаціях;
- осмислювати хореографічне мистецтво в контексті загальнокультурних, історико-філософських і ціннісних процесів;
- вести аргументовану дискусію з філософських, етичних та естетичних питань;
- здійснювати рефлексію власної творчої, педагогічної та професійної діяльності з урахуванням філософських і світоглядних засад.

Опанування освітнім компонентом сприяє формуванню наступних **компетентностей:**

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК01. Усвідомлення ролі культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.

Опанування освітнім компонентом сприяє наступним **результатам навчання:**

ПР01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із концепцією сталого розвитку України.

ПР02. Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.

ПР06. Розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.

**Узгодження змісту освітнього компонента «Філософія» з
програмними результатами навчання (ПР), загальними (ЗК) та
спеціальними компетентностями (СК)**

№ лекції	Тема	Відповідні ПР	Відповідні ЗК та СК	Відображення в тематиці
1	Філософія: становлення та сучасний стан	ПР02; ПР06	ЗК02; СК01	Розкриття предмета і функцій філософії як феномену культури; огляд основних розділів і місця філософії в системі знання.
2	Філософські методи й дослідницькі підходи	ПР02	ЗК02	Опанування філософських методів, логіки аргументації та критичного мислення; осмислення співвідношення наукового і позанаукового знання.
3	Стародавня, антична й середньовічна філософія	ПР02; ПР06	ЗК02; СК01	Розуміння історико- філософської спадщини як культурної основи європейської традиції (Схід, античність, середньовіччя).
4	Філософія Відродження та Нового часу	ПР02; ПР06	ЗК02; СК01	Аналіз гуманізму, раціоналізму, емпіризму та ідей Просвітництва; простеження впливів на українську інтелектуальну традицію.
5	Німецька класична філософія й подальший розвиток	ПР02; ПР06	ЗК02; СК01	Осмислення критичної філософії Канта, діалектики Гегеля та ключових течій XIX ст. (марксизм, філософія життя) у контексті культури.
6	Проблема людини	ПР02	ЗК02	Формування розуміння людини як біосоціальної істоти, проблем свободи й відповідальності, свідомості та самосвідомості.
7	Пізнання та ціннісні орієнтації	ПР02; ПР06	ЗК02; СК01	Опанування базових положень гносеології та аксіології; інтеграція етичних та естетичних критеріїв оцінювання у сфері культури і мистецтва.

8	Суспільство, культура, держава	ПР01; ПР02; ПР06	ЗК01; ЗК02; СК01	Розгляд громадянського суспільства і держави, філософії історії та символічного виміру культури; співвіднесення з цінностями демократії і сталого розвитку.
9	Сучасні філософські тенденції	ПР01; ПР02; ПР06	ЗК01; ЗК02; СК01	Аналіз постмодернізму, філософії науки/технологій та етичних викликів ХХІ ст. (зокрема ІІІ), проблем глобалізації, екологічної свідомості та інклюзивності.
10	Філософія мистецтва та хореографії	ПР02; ПР06	ЗК02; СК01	Філософське осмислення естетичного і художнього, танцю як культурної практики; інтерпретація сучасної хореографії у постмодерному дискурсі.

Пояснення: Подана таблиця відображає логіку структурування лекційного курсу освітнього компонента «Філософія» та його узгодженість із програмними результатами навчання, загальними й спеціальними компетентностями освітньо-професійної програми. Кожна тема лекцій спрямована на поетапне формування у здобувачів вищої освіти цілісного філософського світогляду, розвитку критичного та аналітичного мислення, а також здатності осмислювати явища культури й мистецтва у широкому соціокультурному контексті.

Відповідні програмні результати навчання (ПР) відображають орієнтацію курсу на розуміння моральних, культурних і світоглядних цінностей, взаємозв'язку філософських ідей із розвитком громадянського суспільства, культури та мистецтва, а також на формування здатності застосовувати філософські підходи у професійній діяльності. Загальні компетентності (ЗК) забезпечують розвиток світоглядної культури, громадянської свідомості та здатності до критичного осмислення соціальних процесів, тоді як спеціальні компетентності (СК) спрямовані на інтерпретацію культурних і мистецьких явищ, зокрема у сфері хореографічного мистецтва.

Колонка «Відображення в тематиці» розкриває змістовий внесок кожної лекції у досягнення визначених результатів навчання та компетентностей. Послідовність тем — від загальнофілософських засад і історико-філософського огляду до аналізу проблем людини, культури, суспільства та філософії мистецтва — забезпечує системність і міждисциплінарність підготовки здобувачів освіти, а також створює підґрунтя для усвідомленого використання філософських ідей у творчій, виконавській та педагогічній діяльності майбутніх фахівців у галузі хореографії.

4. Програма освітнього компонента.

Освітній блок 1. Загальні поняття філософії

Тема 1. Філософія: становлення та сучасний стан

1. Вступна лекція. Предмет і функції філософії. Філософія як феномен культури.
2. Історична еволюція поняття «філософія». Витоки філософської думки, її зміни в різні історичні епохи.
3. Основні категорії та проблематика філософії. Онтологія, гносеологія, антропологія, аксіологія, етика, естетика.
4. Місце філософії у системі наук і мистецтв. Міждисциплінарні зв'язки, завдання сучасної філософії.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Теми 1-4, с. 10-120
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій... Частина перша (вступ до філософії, її місце в культурі/науці; історичні “подорожі”), с. 8–74; додатково (для огляду онтології та гносеології): розділи про філософську теорію реальності й пізнання, с. 77–147, с. 148–210.
3. Бліхар М.М., Цимбалюк М.М. Філософія: підручник — Теми 1–2 (предмет/функції філософії; історична еволюція філософського процесу), с. 8–42.
4. Губерський Л.В. Філософія: підручник (2-ге вид.) — Теми 1–2 (вступ; історична перспектива й сучасні напрями), с. 10–128; Тема 4 (філософія і світогляд, філософія в системі культури, функції філософії), с. 177–221.
5. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія: посібник для підготовки до іспиту — Питання 1–3 (визначення, предмет/функції; філософія як тип світогляду; загальна рамка античної філософії як витоків), с. 5–9.
6. Мозговий Н.В. Філософія. Кредитно-модульний курс — Модуль 1, Теми 1–4 (специфіка філософського знання; історичні етапи аж до філософії XIX–XX ст.), с. 8–127.
7. Шмиголь М.Є. (ред.) Основи філософії — Тема 1 (предмет, структура, функції; філософія і наука), с. 7–19; Тема 6 (тенденції сучасної світової філософії), с. 78–101.
8. Ярошовець В.І., Бичко І.В. Філософія: підручник — Вступ (“Філософія як історія філософії”: рамка предмета, розуміння філософії та її становлення), с. 3–22.

9. Левчук Л.Т. (та ін.) Естетика: підручник — Розділ 1. Предмет естетики (естетика як філософська дисципліна; зв'язок із культурою/мистецтвом), с. 4–32.

Додаткові джерела:

1. Хамітова (ред.). Філософія науки і культури: словник (2024). Стаття «Філософія», с. 357–359.
2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ VII «Етика і праксис»: стаття WELTANSCHAUUNG (світогляд/світобачення), с. 347 (див. зміст розділу), «Від редакції» (пояснення підходу словника як філософського проєкту), с. 10

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. У чому полягає **предмет філософії** і чим він відрізняється від предмета окремих наук?
2. Назвіть і поясніть ключові **функції філософії** (світоглядна, методологічна, критична тощо).
3. Як змінювалося розуміння терміна «**філософія**» від античності до сучасності?
4. Що є ядром **онтологічної проблематики** (буття, субстанція, причинність) і чому вона фундаментальна?
5. Які основні питання ставить **гносеологія** і як вони пов'язані з проблемою істини?
6. У чому полягає специфіка **філософської антропології** та **аксіології** як розділів філософії?
7. Як філософія взаємодіє з **наукою, мистецтвом, релігією** та культурою загалом у сучасному світі?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Філософія: становлення та сучасний стан» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на:
 - визначення предмета філософії та її відмінність від окремих наук;
 - основні функції філософії та їх значення для культури й мистецтва;
 - еволюцію розуміння філософії в різні історичні епохи;
 - зміст і взаємозв'язок базових філософських розділів (онтологія, гносеологія, антропологія, аксіологія, етика, естетика);
 - роль філософії у сучасній системі наукового та художнього знання.
2. Проаналізувати приклади взаємодії філософії з іншими формами духовної культури (наукою, мистецтвом, релігією) на одному з обраних напрямів:
 - філософія і мистецтво;
 - філософія і наука;

- філософія і культура повсякденності.

У ході роботи визначити:

- які філософські проблеми або категорії проявляються в обраному напрямі;
- яким чином філософське мислення впливає на формування світогляду митця або науковця;
- чому філософія зберігає актуальність у сучасному культурному просторі.

Тема 2. Філософські методи й дослідницькі підходи

1. Логіка та методологія філософських досліджень. Основні типи філософських методів: діалектика, герменевтика, феноменологія тощо.
2. Критичне мислення та аргументація. Методи філософського аналізу й формування переконливих доказів.
3. Наукові та позанаукові знання. Співвідношення філософії, науки, релігії, мистецтва.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 11, с. 286-317
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій. — Частина перша «Філософія в сучасному світі»: розд. 4 (про співвідношення філософії з наукою/мистецтвом), розд. 8–9 (критичне мислення; філософія як «школа комунікації» між дискурсами), с. 22–23, 35–41.
3. Губерський Л.В. (та ін.). Філософія. Підручник (2-ге вид.). — Тема 4: «Методи філософування», с. 210–213.; Тема 8 (філософія пізнання): «Метод...», «Наукове пізнання...», «Методи наукового пізнання...», с. 393–414.
4. Мозговий О. Філософія. Кредитно-модульний курс. — Модуль І: Тема 1 (в т.ч. методи філософського пізнання), с. 8–19. ; Тема 9 «Наука і методологія наукового пізнання», с. 206–217.; Модуль ІІІ «Логіка», с. 256–302.
5. Шмиголь М. (ред.). Основи філософії. — Тема 11 «Теорія пізнання... (наукове пізнання: рівні, форми, методи)», с. 300–305.; Тема 12 «Логіка...» (в т.ч. «Елементи теорії аргументації»), с. 306–320.
6. Бліхар М.М., Цимбалюк В.С. Філософія. Підручник. — Тема 8 «Пізнання як культурно-історичний процес отримання і трансляції знання у суспільстві», с. 151–168.
7. Ярошовець В.І., Бичко І.В. (та ін.). Філософія. Підручник. — Частина ІІІ: Розділ 4 «Культурно-антропологічна методологія К. Леві-Стросса», с. 381–404.; Розділ 9 «Виміри філософії П. Рікера: феноменологічна герменевтика...», с. 476–491.

8. Левчук Л.Т. (та ін.). Естетика. Підручник. — Розділ 12, §2 «Структуралістська естетика...» (герменевтика як методологічний інструмент інтерпретації), с. 410–415.

Додаткові джерела:

1. Хамітова (ред.). Філософія науки і культури: словник (2024). Стаття «Метод», с. 226–227., Стаття «Фейк» (зв'язок із постправдою та роль критичного мислення), с. 357, Стаття «Постправда», с. 281.
2. Філософія культурно-мистецької освіти (збірник, 2022). Розділ «Формування критичного мислення...», с. 122–126 (за змістом: поч. 122, наступний матеріал — 127).

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Що таке **метод** у філософії та чим методологія відрізняється від сукупності методів?
2. Поясніть принципи **діалектики** (суперечність, розвиток, заперечення заперечення тощо) і сферу її застосування.
3. У чому полягає **герменевтичний підхід** (розуміння, інтерпретація, «герменевтичне коло»)?
4. Назвіть базові ідеї **феноменології** (інтенціональність, опис досвіду, редукція) та її мету.
5. Що таке **критичне мислення** і які типові логічні помилки воно допомагає виявляти?
6. Які елементи має **переконлива аргументація** (теза, підстави, приклади, заперечення, висновок)?
7. Як співвідносяться **наукове** та **позанаукове** знання (міф, релігія, мистецтво) і яку роль тут відіграє філософія?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Філософські методи й дослідницькі підходи» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на: визначення методу і методології у філософії та їх відмінності; сутність і принципи основних філософських методів (діалектика, герменевтика, феноменологія) та сфери їх застосування; значення критичного мислення для філософського аналізу й професійної діяльності; структуру переконливої аргументації та типові логічні помилки; місце філософії у співвідношенні наукового й позанаукового знання.
2. На основі лекційного матеріалу підготувати усний коментар щодо практичного значення філософських методів. У ході підготовки зосередитись на: можливостях використання діалектики для аналізу культурних і мистецьких

процесів;
 ролі герменевтики у тлумаченні художніх і філософських текстів;
 значенні феноменологічного підходу для аналізу людського досвіду,
 сприйняття та творчості;
 взаємозв'язку філософського мислення з наукою, мистецтвом і релігією в
 сучасному світі.

Освітній блок 2. Історія філософії

Тема 3. Стародавня, антична й середньовічна філософія

1. Філософія стародавнього Сходу.
2. Передумови виникнення філософії у Стародавній Греції. Міфологія та перші натурфілософські школи.
3. Класична антична філософія. Сократ, Платон, Аристотель. Елліністичні школи (стоїки, епікурейці, скептики).
4. Середньовічна філософія. Апологетика, схоластика, погляди Томи Аквінського.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 5, с. 120-125
2. Губерський Л.В. та ін. Філософія. Підручник (2017). Тема 2 «Філософія в історичній перспективі» (виникнення філософії; філософія Стародавнього Сходу; антична філософія; середньовічна філософська думка), с. 25–60.
3. Бліхар В.С., Цимбалюк М.Ф. Філософія. Підручник (2021). Тема 2 «Основні етапи світового історико-філософського процесу» (Схід і античність), с. 24–42; Тема 3 «Філософія Середньовіччя і доби Відродження», с. 46–61.
4. Мозговий І.П. Філософія. Кредитно-модульний курс (2008). Модуль І «Історичний розвиток філософії», Тема 2 «Стародавня філософія та філософія середньовіччя», с. 20–75.
5. Шмиголь М.Ф. (ред.). Основи філософії (2017). Модуль І: Тема 2 «Антична філософія...», с. 20–41; Тема 3 «Філософія Середньовіччя...» (розділ про Середньовіччя), с. 42–46.
6. Ярошовець В.І., Бичко І.В. Філософія. Підручник (2010/2022). Розділ 1 «Філософія Стародавнього Сходу», Розділ 2 «Грецька і римська Античність», Розділ 3 «Доба середньовіччя», с. 24–88.
7. Баумейстер А. Вступ до філософських студій (2018). Вступні розділи (антична традиція / «Афінська школа»; середньовічні університети й університетська філософія), с. 6–11.

8. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія. Посібник для підготовки до іспиту (2018). Блок питань з античної філософії (античність; досократики; Сократ тощо), с. 7–11.

Додаткові джерела:

1. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 1. Розділ I «Грецька мова та грецьке мислення», с. 25–47 (за змістом). Розділ II «Пізнання та епістемологія»: статті Sens (сенс/чуття) та Belief (віра/переконання) — орієнтири для античної й середньовічної епістемології, с. 205 і 226 (за змістом розділу).
2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Стаття INTELLECTUS (середньовічна/схоластична проблематика інтелекту), с. 99–105.

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Які характерні риси має філософська думка **Стародавнього Сходу** (Китай, Індія): проблематика, типи раціональності?
2. Які були **передумови виникнення філософії** в Греції та як відбувався перехід від міфу до логосу?
3. У чому полягає внесок **досократиків** (пошук першооснови, натурфілософія, космос)?
4. Поясніть суть «повороту до людини» у **Сократа** (етика, майєвтика, знання як чеснота).
5. Порівняйте вчення **Платона** й **Аристотеля** (ідеї/форми, причина, субстанція, пізнання).
6. Які ключові ідеї мають **стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм** (етика, щастя, критерій істини)?
7. У чому специфіка **середньовічної філософії**: апологетика, схоластика, проблема віри й розуму, позиція Томи Аквінського?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Стародавня, антична й середньовічна філософія» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на:
особливості філософської думки Стародавнього Сходу (Індія, Китай), її проблематику та типи раціональності;
передумови виникнення філософії у Стародавній Греції та перехід від міфологічного мислення до логосу;
значення досократичної натурфілософії та пошук першооснов буття;
внесок Сократа, Платона й Аристотеля у формування класичної античної філософії;

основні ідеї елліністичних шкіл (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм); специфіку середньовічної філософії, співвідношення віри й розуму, роль апологетики та схоластики.

2. На основі лекційного матеріалу підготувати усний коментар щодо значення античної та середньовічної філософії для подальшого розвитку європейської культури. У ході підготовки зосередитись на: формуванні етичних і світоглядних орієнтирів античної філософії; впливі ідей Платона й Аристотеля на філософію, мистецтво та освіту; ролі християнської філософії у середньовічній культурі; значенні філософської спадщини цього періоду для сучасного гуманітарного знання та мистецтва.

Тема 4. Філософія Відродження та Нового часу

1. Гуманістичні ідеї доби Відродження. Реабілітація людини, поява експериментального методу.
2. Філософія Нового часу. Раціоналізм (Р. Декарт, Б. Спіноза) та емпіризм (Ф. Бекон, Дж. Локк). Вплив гуманістичних ідей та раціоналізму на філософію Києво-Могилянської академії.
3. Просвітництво і критика традиції. Ж.-Ж. Руссо, Вольтер, формування ідей суспільного договору. Філософія Григорія Сковороди в контексті просвітництва.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 5, с. 125-132
2. Бліхар В.С., Цимбалюк В.І. Філософія. Підручник (2021). Тема 3 «Філософія Середньовіччя і доби Відродження» (підрозділи про Відродження), с. 57–64; Тема 4 «Філософська думка Нового часу», с. 65–86; Тема 6 «Українська філософія: ... Києво-Могилянська академія ... Г. Сковорода» (фрагменти, релевантні впливу ідей Відродження/раціоналізму та постаті Сковороди), с. 107–121.
3. Губерський Л.В. (та ін.). Філософія. Підручник. Вид. 2 (2017). Тема 2 «Філософія в історичній перспективі»: «Основні ідеї та проблеми філософії епохи Відродження», с. 61–64; «Основні ідеї та проблеми філософії Нового часу», с. 65–72; «Проблема людини в філософії Просвітництва», с. 73–86; Тема 4 (розділи з історії української філософії): «Філософська думка в Києво-Могилянській академії», с. 133–136; «Філософське вчення Григорія Сковороди», с. 137–162.
4. Мозговий І.П. Філософія. Кредитно-модульний курс (2008). Модуль І, Тема 3 «Філософія епохи Відродження та Нового часу», с. 76–86; Модуль ІІ,

Тема 10 «Суспільство у вимірах філософського аналізу (філософія суспільства)» (договірні концепції: Гоббс–Локк–Руссо), с. 218–221; Модуль I, Тема 5 «Вітчизняна філософія» (Києво-Могилянська традиція / Г. Сковорода), с. 135–136.

5. Шмиголь М.Ф. (ред.). Основи філософії (2017). Тема 3 (підрозділи про Відродження / гуманізм), с. 45–49; Тема 4 «Філософія Нового часу» (раціоналізм, емпіризм, Просвітництво), с. 50–68; Тема 5 «Українська філософія» (контекст Києво-Могилянської академії та Г. Сковорода), с. 69–77.

6. Ярошовець В.І., Бичко І.В. (та ін.). Філософія. Підручник (2010/2022). Розділ 4 «Доба ренесансу», с. 89–109; Розділ 5 «Новоєвропейська філософія XVII—XVIII ст.» (раціоналізм/емпіризм, ідеї Просвітництва), с. 110–143; Розділ 1 «Українська філософія. Докласична доба» (Києво-Могилянський колегіум / вплив ренесансних і новочасних ідей), с. 548–551; Розділ 2 «Українська філософія. Класична доба» (Г. Сковорода), с. 559–566.

Додаткові джерела:

1. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ V «Час та історія»: стаття NEUZEIT/MODERNE (Новий час/модерність), с. 296 (за змістом).
2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ V «Час та історія»: статті ІСТОРИЯ (с. 278) та Всесвітня/універсальна історія (с. 293) — для розуміння модерного історіософського повороту.

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Які ідеї визначають **гуманізм Відродження** і як змінюється образ людини та природи?
2. Яку роль відіграє **експериментальний метод** у становленні новочасної науки і як це відбивається у філософії?
3. У чому полягає раціоналізм **Декарта** (сумнів, cogito, метод, дуалізм)?
4. Поясніть ключові ідеї **Спінози** (субстанція, атрибути, детермінізм, свобода).
5. У чому суть емпіризму **Бекона** (індукція, «ідоли») та **Локка** (досвід, ідеї, tabula rasa)?
6. Які головні риси філософії **Просвітництва** (критика традиції, розум, прогрес, суспільний договір)?
7. Як ідеї Нового часу впливають на філософську культуру **Києво-Могилянської академії** і як постає **Сковорода** в контексті просвітницької проблематики?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Філософія Відродження, Нового часу та Просвітництва» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на: гуманістичні ідеї доби Відродження та зміну уявлень про людину, природу і творчість; роль експериментального методу у формуванні нової наукової картини світу; основні положення раціоналізму (Р. Декарт, Б. Спіноза) та емпіризму (Ф. Бекон, Дж. Локк); зміст і значення ідей Просвітництва, зокрема критики традиції, розуму, прогресу та суспільного договору; філософські погляди Григорія Сковороди у контексті європейської просвітницької думки.
2. Підготувати усний коментар щодо впливу філософії Відродження, Нового часу та Просвітництва на формування європейської й української культурно-інтелектуальної традиції. У ході підготовки зосередитись на: зв'язку гуманістичних ідей із розвитком мистецтва й освіти; значенні раціоналізму та емпіризму для становлення сучасного наукового мислення; впливі філософії Нового часу на інтелектуальне життя Києво-Могилянської академії; місці філософії Г. Сковороди в українській культурі та її актуальності для сучасного гуманітарного знання.

Тема 5. Німецька класична філософія й подальший розвиток

1. І. Кант і критична філософія. Проблема пізнання, категорії розсуду, межі розуму.
2. Г. Гегель: діалектика та абсолютна ідея. Історичний процес як саморозвиток духу.
3. Посткласична філософія XIX ст. К. Маркс, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше: нові контексти та ідейні течії.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 5, с. 122-142
2. Мозговий Філософія. Кредитно-модульний курс. Тема 4 «Світова філософія XIX–XX ст.» (німецька класика + посткласичні течії XIX ст.), с. 87–127.
3. Губерський Л.В. Філософія: підручник (вид. 2, 2017). Розділи з історії філософії: німецька класика + марксизм + перехід до некласики, с. 80–113.

4. Шмиголь (ред.). Основи філософії (2017). «Німецька класична філософія» + «Філософія марксизму» (у межах модуля з історії філософії), с. 56–68; для Шопенгауера/Ніцше також «Філософія життя», с. 84–87.
7. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М. та ін. Філософія: підручник (2021). Тема 4 «Філософська думка Нового часу» (включно з німецькою класикою), с. 65–83; Тема 5 «Некласична філософія: вектори і стратегії розвитку» (зокрема ірраціоналізм, марксизм), с. 87–102.

Додаткові джерела:

1. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 3. Стаття AUFHEBEN (ключова гегелівська категорія «зняття»), с. 19–22.

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. У чому полягає «коперниківський переворот» Канта: як він розуміє **умови можливості пізнання**?
2. Поясніть кантівські **апріорні форми чуттєвості** та **категорії розсуду** і їхню роль у досвіді.
3. Що означають у Канта **межі розуму** і навіщо потрібна критика метафізики?
4. Сформулюйте принципи гегелівської **діалектики** та ідею розвитку через суперечність.
5. Що таке у Гегеля **Абсолютна ідея/Дух** і як він тлумачить історичний процес?
6. Як **Маркс** переосмислює діалектику (матеріалізм, практика, історія, відчуження)?
7. У чому полягають ключові мотиви посткласики XIX ст. у **Шопенгауера** і **Ніцше** (воля, песимізм/нігілізм, переоцінка цінностей)?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «І. Кант, Г. Гегель і посткласична філософія XIX ст.» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на: зміст «коперниківського перевороту» І. Канта та його значення для теорії пізнання; апріорні форми чуттєвості й категорії розсуду як умови можливості досвіду; ідею меж розуму та сенс критики метафізики у кантівській філософії; основні принципи гегелівської діалектики та концепцію розвитку через суперечність; поняття Абсолютної ідеї (Духу) і розуміння історичного процесу у філософії Г. Гегеля.
2. Підготувати усний коментар щодо трансформації філософської думки у XIX столітті на прикладі К. Маркса, А. Шопенгауера та Ф. Ніцше. У ході підготовки зосередитись на:

переосмисленні діалектики у філософії К. Маркса (матеріалізм, практика, історія, відчуження);
 філософії волі та песимізму А. Шопенгауера як реакції на
 раціоналістичну традицію;
 ідеях Ф. Ніцше про нігілізм, волю до влади та переоцінку цінностей;
 значенні посткласичної філософії для формування сучасних уявлень про
 людину, культуру й мистецтво.

Освітній блок 3. Філософська антропологія, епістемологія, аксіологія

Тема 6. Проблема людини

1. Філософська антропологія. Людина як біосоціальна істота, свобода й відповідальність.
2. Свідомість, самосвідомість, морально-етичний вимір людського буття. Вчення про душу, аргументи на користь та проти дуалізму.
3. Самовиховання й самореалізація. Людина у світлі екзистенціалізму (Ж.-П. Сартр, А. Камю).

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 5, с. 142-150, тема 8, с. 213-238
2. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М. Філософія. Підручник. Тема 9 «Філософська антропологія як важлива проблема сучасної філософії», с. 173–189.
3. Губерський Л.В. (та ін.). Філософія. Підручник (вид. 2). Тема 5 «Філософське осмислення людини», с. 222–288., Тема 7 «Свідомість як філософська проблема», с. 328–353.
4. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно-модульний курс. ТЕМА 8 «Буття людини та свідомості», с. 181–205., ТЕМА 4 «Світова філософія XIX–XX ст.», §3 «Екзистенційна філософія», с. 118–122.
5. Шмиголь М.Ф. (ред.). Основи філософії. ТЕМА 8 «Людина та її буття як предмет філософського осмислення» (зокрема: свідомість, особистість), с. 197–212.
2. Ярошовець В.І., Бичко І.В. Філософія. Підручник. Розділ 4 «Екзистенційна філософія» (у т.ч. Сартр, Камю), с. 305–338.

Додаткові джерела:

1. Козловський І. Гідність — це правдивість (PDF, 20 с.). Розділи/есе про гідність, правдивість, моральний вимір буття (сторінки 1–20 PDF).
2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ VIII «Людська природа»: блок статей про тіло/плоть (LEIB/KÖRPER/FLEISCH), гендер, тваринність/життєвість (ANIMAL) тощо (орієнтир: с. 385–402 за змістом).

3. Хамітова (ред.). Філософія науки і культури: словник (2024). Стаття «Фаталізм» (зв'язок свободи, необхідності, екзистенціалізму Камю), с. 356.
4. Філософія культурно-мистецької освіти (збірник, 2022). «Людина в світі технологічної культури», с. 189–191 (поч. 189; наступний матеріал — 192).

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Що вивчає **філософська антропологія** і чим вона відрізняється від біології чи соціології людини?
2. Як пояснити людину як **біосоціальну істоту**: що дає біологічне, а що соціальне?
3. У чому полягає філософський зміст **свободи** та **відповідальності** (індивідуальний і соціальний вимір)?
4. Як розуміти співвідношення **свідомості** та **самосвідомості** і їхню роль у формуванні особистості?
5. Які головні аргументи **за і проти дуалізму** (душа/тіло) і як ці позиції впливають на етичні висновки?
6. Як пов'язані **моральність** і «внутрішня робота над собою» (самовиховання, самореалізація)?
7. Як екзистенціалізм (Сартр, Камю) інтерпретує **сенс, вибір, абсурд** і «автентичність» людського буття?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Філософська антропологія та проблема людини» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на:
 - предмет філософської антропології та її відмінність від біологічних і соціальних наук;
 - розуміння людини як біосоціальної істоти, співвідношення природного й соціального начал;
 - філософський зміст свободи та відповідальності у житті людини;
 - роль свідомості й самосвідомості у формуванні особистості та морального вибору.
2. Підготувати усний коментар щодо духовно-екзистенційного виміру людського буття. У ході підготовки зосередитись на:
 - проблемі душі й тіла, основних аргументах на користь та проти дуалізму;
 - значенні морально-етичного виміру людського існування;
 - ідеях самовиховання і самореалізації як внутрішньої роботи над собою;
 - трактуванні сенсу життя, вибору, свободи й відповідальності у філософії екзистенціалізму (Ж.-П. Сартр, А. Камю).

Тема 7. Пізнання та ціннісні орієнтації

1. Теорія пізнання (гносеологія). Проблема істини, сенсуальна та раціональна форми пізнання.
2. Аксиологія: наука про цінності. Етичні та естетичні категорії, критерії оцінювання.
3. Види культурно-мистецьких цінностей. Зв'язок із хореографічною творчістю.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 10, с. 260-286, тема 15, с. 420-450
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій. Частина третя «Пізнання реальності» (пізнання/знання/істина; епістемологія: теорії істини й обґрунтування), с. 148–210.
3. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М. Філософія. Підручник. Тема 8 «Пізнання як культурно-історичний процес...» (гносеологія, істинність, наукове пізнання), с. 151–170.
4. Губерський Л.В. (та ін.). Філософія. Підручник (вид. 2). Тема 8 «Філософія пізнання», с. 354–414.
5. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно-модульний курс. ТЕМА 7 «Філософія пізнання» (чуттєве/раціональне, істина), с. 167–180.
6. Шмиголь М.Ф. (ред.). Основи філософії. ТЕМА 11 «Гnoseологія. Основний зміст пізнавальної діяльності» (істина; чуттєве/раціональне; наукове пізнання), с. 294–305., ТЕМА 9 «Етичні виміри буття особистості» (ціннісні орієнтації; категорії етики), с. 213–238.
7. Губерський Л.В. (та ін.). Філософія. Підручник (вид. 2). Тема 10 «Філософія культури» (цінності культури; аксіологічні підходи), с. 464–511.
8. Левчук Л.Т. (та ін.). Естетика. Підручник. Розділ 4 «Основні естетичні категорії» (критерії оцінювання), с. 76–120., Розділи про види/жанри мистецтва (музика, хореографія, театр; танець), с. 250–263.
3. Ярошовець В.І., Бичко І.В. Філософія. Підручник. Розділ 5 «Еволюційна епістемологія...» (епістемологічний блок у філософії ХХ ст.), с. 405–428.

Додаткові джерела:

1. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 1. Розділ II «Пізнання та епістемологія»: Sens (сенс/чуття), Belief (віра/переконання) — сенсуальна/раціональна проблематика, с. 205–226 (за змістом розділу).

2. Хамітова (ред.). Філософія науки і культури: словник (2024). «Постправда», с. 281; «Фейк» (критичне мислення як умова опору маніпуляціям), с. 357.
3. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ VII «Етика і праксис»: RIGHT/JUST/GOOD, MORAL SENSE, МОРАЛЬ/ЕТИКА — категоріальний каркас оцінювання (орієнтир: с. 349–372 за змістом).
4. Бенюк. Естетичне вчення позитивістів як підґрунтя для мистецького експерименту, с. 1–6 (стисло про естетику/ціннісні критерії в позитивістській традиції).

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. У чому полягає предмет **гносеології** і які її основні проблеми?
2. Порівняйте **сенсуальне** і **раціональне** пізнання: можливості, межі, типові помилки.
3. Які основні концепції **істини** (кореспондентна, когерентна, прагматична тощо) і їхні критерії?
4. Чим відрізняються **знання, віра, думка, переконання** у філософському аналізі?
5. Що таке **аксіологія** і як вона пояснює природу цінностей (об'єктивізм/суб'єктивізм/інтерсуб'єктивність)?
6. Як співвідносяться **етичні** та **естетичні** категорії (добро/зло; прекрасне/потворне; піднесене тощо)?
7. Які види **культурно-мистецьких цінностей** виокремлюють і як їх застосувати до аналізу хореографічного твору?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Теорія пізнання та проблема істини» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на: предмет і коло проблем гносеології; відмінності між сенсуальним і раціональним пізнанням, їх можливості та межі; основні концепції істини та критерії її визначення; співвідношення понять знання, віри, думки й переконання у філософському аналізі.
2. Опрацювати матеріал з теми «Аксіологія та культурно-мистецькі цінності» і підготувати усний коментар. У ході підготовки зосередитись на: сутності аксіології як філософського вчення про цінності; співвідношенні етичних та естетичних категорій; різновидах культурних і мистецьких цінностей;

можливостях застосування аксіологічного підходу до аналізу хореографічного твору та творчої діяльності в цілому.

Освітній блок 4. Соціальна та культурна філософія

Тема 8. Суспільство, культура, держава

1. Соціальна філософія: предмет, структура, функції. Концепції громадянського суспільства й держави.
2. Філософія історії. Напрями історіософії, прогрес, регрес, циклічність.
3. Культура як саморозвиток суспільства. Символічний вимір культури, роль ритуалу і мистецтва.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 13, с. 350-381, тема 14, с.381-420, тема 18, с.514-538
2. Бліхар, Цимбалюк та ін. Філософія (підручник). Тема 10 «Суспільство як система»: с. 190–205.
3. Губерський та ін. Філософія (2-ге вид.). Тема 9 «Філософія суспільства»: с. 415–463; Тема 10 «Філософське осмислення культури і цивілізаційних процесів»: с. 464–511.
4. Мозговий, Бичко та ін. Філософія. Кредитно-модульний курс. Тема 10 «Суспільство у вимірах філософського аналізу»: с. 218–232; Тема 11 «Філософія історії»: с. 233–255.
5. Шмиголь (ред.) та ін. Основи філософії. Тема 10 «Суспільство та його філософський аналіз» (включно з соціальним прогресом/регресом і філософією історії): с. 239–254.

Додаткові джерела:

1. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 1. Стаття «Громадянське суспільство», с. 313–328.
2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ V «Час та історія»: ІСТОРІЯ (с. 278), Всесвітня/універсальна історія (с. 293) — для історіософії, прогресу/регресу, універсалізму.
3. Хамітова (ред.). Філософія науки і культури: словник (2024). «Мультикультуралізм», с. 237–238.
4. Філософія подієвої культури: історія та сучасність (збірник, 2021). Розділи про подієвість як соціокультурний механізм: «Подієва комунікація...», «Комунікація “спектакль–глядач”...», «Сценічний дизайн...» (за змістом збірника).

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Який предмет і структура **соціальної філософії** та її відмінність від соціальних наук?
2. Які основні моделі **держави** та **громадянського суспільства** (правова держава, свобода, інститути, легітимність)?
3. Що таке **соціальна дія** і як вона пов'язана зі структурою суспільства (норми, інститути, стратифікація)?
4. У чому полягають основні підходи **філософії історії** (прогресизм, циклічність, регрес, плюралізм історій)?
5. Як філософія трактує **культуру** як спосіб саморозвитку суспільства і як співвідносяться культура та цивілізація?
6. Що означає **символічний вимір культури** і чому ритуал є ключовим культуротворчим механізмом?
7. Яку роль відіграє **мистецтво** в культурі: пізнавальна, комунікативна, ціннісна, інтегративна функції?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Соціальна філософія і філософія історії» та підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на:
предмет, структуру і функції соціальної філософії та її відмінність від конкретних соціальних наук;
основні концепції громадянського суспільства і держави, проблеми свободи, легітимності та інститутів;
поняття соціальної дії, норм, інститутів і соціальної стратифікації;
провідні підходи філософії історії (прогрес, регрес, циклічність, плюралізм історичного розвитку).
2. Опрацювати матеріал з теми «Культура як саморозвиток суспільства» і підготувати усний коментар. У ході підготовки зосередитись на:
філософському розумінні культури та її співвідношенні з поняттям цивілізації;
символічному вимірі культури та значенні ритуалу як культуротворчого механізму;
ролі мистецтва в суспільстві (пізнавальній, комунікативній, ціннісній, інтегративній функціях);
значенні культурних і мистецьких практик для формування світогляду та громадянської свідомості.

Тема 9. Сучасні філософські тенденції

1. Постмодернізм, герменевтика та комунікативна філософія. Плюралізм істин, деконструкція, дискурс.
2. Філософія науки і технології. Проблема технократизму, етика штучного інтелекту.

3. Глобалізація, мультикультуралізм, екологічна свідомість. Фемінізм, гендерна теорія, кольоровий супрематизм, теорії інклюзивності та ідеї зворотної (позитивної) дискримінації. Концепція сталого розвитку. Концепція інклюзивного капіталізму. Сучасний традиціоналізм. Виклики XXI століття для людства.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 5, с. 138-152, тема 7, с.184-213, тема 15, с. 430-450, тема 17, с.476-514
2. Шмиголь (ред.) та ін. Основи філософії. Тема 6 «Тенденції розвитку сучасної світової філософії» (неопозитивізм, прагматизм, герменевтика, екзистенціалізм, неомарксизм, постмодернізм тощо): с. 78–101.
3. Ярошовець, Бичко, Бойченко та ін. Історія філософії: підручник. Розділи 5–11 (структуралізм/постструктуралізм, постмодернізм, прагматизм, феноменологія, філософія науки тощо): с. 405–510.
4. Губерський та ін. Філософія (2-ге вид.). Підрозділ «Основні тенденції розвитку та напрямки сучасної філософії»: с. 114–128 (до початку Теми 3 на с. 129).
5. Мозговий, Бичко та ін. Філософія. Кредитно-модульний курс. Тема 9 «Наука і методологія наукового пізнання» (філософія науки): с. 206–217.
6. Бліхар, Цимбалюк та ін. Філософія (підручник). Тема 5 «Некласична філософія: вектори і стратегії розвитку»: с. 87–106; Тема 11 «Майбутнє людства» (глобальні виклики): с. 206–221.
7. Левчук, Панченко, Оніщенко, Кучерюк. Естетика (підручник). Матеріал, корисний для постмодернізму/посткласики (у т.ч. постмодерністська естетика): с. 428–435.

Додаткові джерела:

1. Rorty R. Pragmatism as Anti-Authoritarianism. Прагматизм, антиметафізичні/антиавторитарні інтенції, плюралізм (сторінки 1–20).
2. Хамітова (ред.). Філософія науки і культури: словник (2024). «Постправада», с. 281 (дискурс, медіа, маніпуляції), лок матеріалів про ШІ: напр. «Олюднення штучного інтелекту» (орієнтир у словнику) та суміжні статті про методологію/цінності технауки.
3. Козловський Ігор Гідність це правдивість
4. Філософія культурно-мистецької освіти (збірник, 2022). «Філософсько–педагогічні аспекти кіберсоціалізації молоді», с. 57–58 (поч. 57; наступний матеріал — 59).
5. Філософія подієвої культури: історія та сучасність (збірник, 2021). «Гра і мистецтво у філософії Гадамера», с. 16–18 (за змістом).

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Які базові риси **постмодернізму** (плюралізм, критика метанаративів, деконструкція, «гра знаків»)?
2. Чим сучасна **герменевтика** відрізняється від класичної теорії тлумачення текстів і як вона працює з культурою?
3. У чому суть **комунікативної філософії**: як дискурс і комунікація стають умовою істини/нормативності?
4. Які ключові питання ставить **філософія науки і технологій** (раціональність, метод, межі, соціальні наслідки)?
5. Що таке **технократизм** і які аргументи «за»/«проти» технонаукового оптимізму?
6. Які етичні принципи найчастіше застосовують до **штучного інтелекту** (відповідальність, прозорість, справедливість, ризики)?
7. Як філософськи оцінювати сучасні дискусії про **глобалізацію, мультикультуралізм, екологічну свідомість, інклюзивність**: які тут конфлікти цінностей і моделей справедливості?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Постмодернізм, сучасна герменевтика та комунікативна філософія» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на:
 базові риси постмодернізму (плюралізм, критика метанаративів, деконструкція, дискурс);
 відмінності сучасної герменевтики від класичних підходів до тлумачення та її роботу з культурою;
 зміст комунікативної філософії та розуміння істини/нормативності через дискурс і комунікацію;
 поняття «гра знаків», множинність інтерпретацій і межі інтерпретації в культурних практиках.
2. Опрацювати матеріал з теми «Філософія науки і технології та виклики XXI століття» і підготувати усний коментар. У ході підготовки зосередитись на:
 предметі філософії науки і технологій, ключових питаннях раціональності, методу та соціальних наслідків технорозвитку;
 понятті технократизму та аргументах “за” і “проти” технонаукового оптимізму;
 етичних принципах, що застосовуються до штучного інтелекту (відповідальність, прозорість, справедливість, ризики);
 філософському осмисленні глобалізації, мультикультуралізму, екологічної свідомості, інклюзивності, фемінізму, гендерної теорії, кольорового супрематизму, ідей позитивної дискримінації, концепції

сталого розвитку, інклюзивного капіталізму та сучасного традиціоналізму як дискусій про цінності й моделі справедливості.

Тема 10. Філософія мистецтва та хореографії

1. Сутність естетичного та художнього. Зародження естетики як теорії прекрасного, значення танцю у світовій культурі.
2. Художнє та філософське осмислення танцю. Античний «хорос» та ритуальні форми; балет як симбіоз музичного, драматичного й пластичного мистецтва.
3. Сучасна хореографія у філософському дискурсі. Тенденції розуміння тіла, руху, сенсу сценічної дії в контексті постмодерну.

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. Тема 18, с. 514-538
2. Левчук, Панченко, Оніщенко, Кучерюк. Естетика (підручник). Розділ 5 «Естетика як метатеорія мистецтва» (сутність естетичного/художнього): с. 121–151., Блок з історико-естетичним аналізом мистецтва (Античність → модерн/постмодерн): с. 327–364, Постмодерністська естетика (для теми про постмодерн і сучасний дискурс тіла/руху): с. 428–435., Фрагмент, що безпосередньо стосується хореографічного мистецтва: с. 250.
3. Губерський та ін. Філософія (2-ге вид.). Коротко про естетику як складову філософського знання: с. 204–205.

Додаткові джерела:

1. Бенюк. Естетичне вчення позитивістів як підґрунтя для мистецького експерименту, с. 1–6.
2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 1. Розділ VI «Естетика і поетика»: катарсис (с. 389), Піднесене (с. 393), мімесис (далі за змістом) — як базові естетичні категорії, с. 389–393+ (за змістом).
3. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том 2. Розділ VI «Естетика і поетика»: Бароко, Класичний/класицизм, Модернізм, Пластичність, Кітч тощо (орієнтир: с. 311–336 за змістом).
4. Філософія культурно-мистецької освіти (збірник, 2022). Матеріали про підготовку хореографів/вчителів хореографії: «Формування професійних компетенцій... учителів хореографії», с. 24–26 (поч. 24; наступний матеріал — 27); «Філософське осмислення... підготовки вчителів музики і хореографії», с. 130–133 (поч. 130; наступний — 134); «Фольклорні традиції... у підготовці хореографів», с. 196–197 (поч. 196; наступний — 198).

5. Філософія подієвої культури: історія та сучасність (збірник, 2021). Блоки про перформативність/сценічність: «Комунікація “спектакль—глядач”...», «Сценічний дизайн...» (за змістом збірника).

Питання для перевірки (самоперевірки) знань:

1. Що таке **естетичне і художнє**: як відрізнити естетичний досвід від утилітарного?
2. Як і чому виникає **естетика** як філософська дисципліна: її предмет і метод?
3. Яке місце має **танець** у світовій культурі: ритуал, тілесність, комунікація, символіка?
4. Як можна філософськи інтерпретувати античний **«хорос»** і ритуальні форми руху як джерело сценічних практик?
5. Чому **балет** розглядають як синтез мистецтв і які філософські проблеми тут виникають (форма/зміст, вираз/сенс)?
6. Які естетичні категорії найпридатніші для аналізу хореографічного твору (прекрасне, піднесене, трагічне/комічне, міра, стиль)?
7. Як постмодерна перспектива змінює розуміння **тіла, руху, ідентичності та сценічної дії** у сучасній хореографії?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати матеріал лекції та рекомендовані джерела з теми «Філософія мистецтва та естетика танцю» і підготувати усні відповіді на питання для самоперевірки. У процесі підготовки звернути увагу на:
розмежування понять естетичного й утилітарного досвіду, специфіку художнього сприйняття;
умови виникнення естетики як філософської дисципліни, її предмет і методи;
значення танцю у світовій культурі як форми ритуалу, тілесної комунікації та символічної дії;
роль античного «хоросу» і ритуальних форм руху у становленні сценічних мистецтв.
2. Опрацювати матеріал з теми «Хореографія у філософському дискурсі» і підготувати усний коментар. У ході підготовки зосередитись на:
філософському осмисленні балету як синтезу музичного, драматичного й пластичного мистецтва;
проблемах співвідношення форми і змісту, виразу і сенсу в хореографічному творі;
використанні естетичних категорій (прекрасне, піднесене, трагічне, комічне, міра, стиль) для аналізу танцю;
впливі постмодерної філософії на сучасне розуміння тіла, руху, ідентичності та сценічної дії у хореографії.

5. Структура освітнього компонента

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ТА СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Освітній блок	Тема	Лекції	Семінари	Самост. робота	Коротка анотація
Блок 1. Загальні поняття філософії	Тема 1 Філософія: становлення та сучасний стан (1) Вступна лекція, феномен культури (2) Історична еволюція «філософії» (3) Основні категорії (онтологія, гносеологія тощо) (4) Місце філософії у системі наук, завдання сучасної філософії	6	0	3	- Філософія як специфічна форма світогляду, зміна уявлень від давнини до сучасності. - Роль онтології, гносеології, антропології та інших розділів. - Міждисциплінарні зв'язки з наукою, мистецтвом, релігією. - Сучасні виклики та функції філософії в глобалізованому світі.
	Тема 2 Філософські методи й дослідницькі підходи (5) Логіка й методологія: діалектика, герменевтика (6) Критичне мислення та аргументація (7) Наука та позанаукові знання; співвідношення філософії, релігії, мистецтва	4	0	3	- Огляд головних методів аналізу (діалектика, герменевтика, феноменологія). - Принципи формування переконливих доказів (дискусія, критичне мислення). - Співвідношення науки, релігії, мистецтва у формуванні світогляду. - Відмінність філософського й емпіричного пізнання.
Блок 2. Історія філософії	Тема 3 Стародавня, антична й середньовічна філософія (1) Передумови виникнення	6	0	3	- Перехід від міфології до логосу. - Філософія Стародавнього Сходу – Індія, Китай,

Освітній блок	Тема	Лекції	Семінари	Самост. робота	Коротка анотація
	(2) Філософія Стародавнього Сходу. (3) Натурфілософія ранньої античності, класична антична філософія (Сократ, Платон, Аристотель), елліністичні школи (4) Середньовічна схоластика, Тома Аквінський				релігійно-філософські ідеї Близького сходу. - Зародження філософії у Стародавній Греції. - Класична доба (Сократ, Платон, Аристотель), формування концептуальних підходів до етики, онтології. - Елліністичні школи (стоїки, епікурейці, скептики). - Середньовічна філософія, схоластика й синтез релігії та раціональності.
	Тема 4 Філософія Відродження та Нового часу (4) Гуманізм і науковий метод (5) Раціоналізм vs емпіризм (Декарт, Бекон, Локк, Спіноза). Вплив на Києво-Могилянську академію (6) Просвітництво: Руссо, Вольтер, Сковорода	6	0	3	- Відродження: посилення уваги до людини, становлення експериментальної науки. - Конфлікт раціоналізму й емпіризму; значення для формування наукового методу. - Києво-Могилянська академія: вплив європейської філософії на вітчизняну традицію. - Просвітництво: ідеї свободи, рівності, морального самовдосконалення.
	Тема 5 Німецька класична філософія й подальший розвиток	4	2 (Семінар №1)	4	- І. Кант і «критичний» метод (межі розуму, категорії, апріорні форми).

Освітній блок	Тема	Лекції	Семінари	Самост. робота	Коротка анотація
	(7) І. Кант (8) Г. Гегель (9) Посткласика XIX ст.: К. Маркс, Шопенгауер, Ніцше				- Г. Гегель: діалектика, абсолютна ідея, історичний розвиток духу. - Марксизм, філософія життя (Шопенгауер, Ніцше): зміщення акценту на волю, несвідоме, переоцінку цінностей. <i>Семінар:</i> порівняння діалектичного й аналітичного методу, аналіз текстів.
Блок 3. Філософська антропологія, епістемологія, аксіологія	Тема 6 Проблема людини (1) Людина як біосоціальна істота (2) Свідомість, самосвідомість, морально-етичні виміри (3) Екзистенціалізм: Сартр, Камю	6	0	4	- Філософська антропологія: взаємовідносини природи і соціуму у формуванні особистості. - Проблема свідомості і моральності: аргументи «за» і «проти» дуалізму. - Екзистенційна свобода, абсурд, вибір, відповідальність (Сартр, Камю).
	Тема 7 Пізнання та ціннісні орієнтації (4) Теорія пізнання (5) Аксіологія: ціннісні категорії (6) Зв'язок із хореографічною творчістю	4	2 (Семінар №2)	3	- Гносеологія: сенсуалізм і раціоналізм, проблема істини. - Етичні й естетичні категорії, критерії оцінювання в мистецтві. - Роль хореографічної творчості як особливого виду художньої цінності. <i>Семінар:</i> дискусія про мистецькі цінності та

Освітній блок	Тема	Лекції	Семінари	Самост. робота	Коротка анотація
					їх філософське осмислення.
Блок 4. Соціальна культурна філософія	Тема 8 Суспільство, культура, держава (1) Соціальна філософія (2) Філософія історії (3) Культура як саморозвиток суспільства	4	0	2	- Поняття соціальної філософії: громадянське суспільство, держава, влада. - Історіософія: теорії прогресу, регресу, цивілізаційні цикли. - Культура і ритуал: символічна складова соціального життя, вплив мистецтва, зокрема хореографії, на формування колективної свідомості.
	Тема 9 Сучасні філософські тенденції (4) Постмодернізм (5) Філософія науки і технологій (6) Глобалізація, мультикультуралізм, екологічна свідомість	4	0	2	- Постмодерн: деконструкція, відмова від «великого наративу». - Науково-технічні виклики: технократизм, штучний інтелект, етика AI. - Глобалізація і мультикультуралізм: дилема національної самобутності, екологічні проблеми, радикальний екологізм, фемінізм, гендерна теорія, кольоровий супрематизм, теорії інклюзивності та ідеї зворотної (позитивної) дискримінації. Концепція сталого розвитку. Концепція

Освітній блок	Тема	Лекції	Семінари	Самост. робота	Коротка анотація
					інклюзивного капіталізму. Сучасний традиціоналізм. Виклики ХХІ ст. для людства. роль митця у порятунку планети.
	Тема 10 Філософія мистецтва та хореографії (7) Естетика і поняття прекрасного (8) Осмислення танцю: античний «хорос», балет (9) Сучасна хореографія у філософському дискурсі	6	0	5	- Естетика: зародження як науки про прекрасне, категорії піднесеного, трагічного, комічного. - Античний «хорос», ритуали, розвиток балету, синтез музики й драматургії. - Постмодерна хореографія: тілесність, рух, сенс сценічної дії, перформанс як філософське явище.

Пояснення щодо загальної кількості годин

- Лекції (50 год):
 - Тема 1: 6
 - Тема 2: 4
 - Тема 3: 6
 - Тема 4: 6
 - Тема 5: 4
 - Тема 6: 6
 - Тема 7: 4
 - Тема 8: 4
 - Тема 9: 4
 - Тема 10: 6
- Семінари (4 год):
 - Тема 5: 2 (Семінар №1)
 - Тема 7: 2 (Семінар №2)
- Самостійна робота (36 год):
 - Тема 1: 3
 - Тема 2: 3
 - Тема 3: 3
 - Тема 4: 3
 - Тема 5: 4

- Тема 6: 4
- Тема 7: 3
- Тема 8: 2
- Тема 9: 2
- Тема 10: 5

Загалом:

50 (лекції) + 4 (семінари) + 36 (самостійна робота) = 90 год.

5. Теми семінарських занять

Семінар №1

Тема 5. Німецька класична філософія й подальший розвиток
підтеми:

1. І. Кант і критична філософія
 - «Критика чистого розуму» як пошук меж пізнання
 - Категорії розсуду, апріорне й апостеріорне
 - Практичний розум і моральний імператив (стисло)
2. Г. Гегель: діалектика та абсолютна ідея
 - Тріада (теза–антитеза–синтез), розвиток духу
 - Розуміння історичного процесу як саморозкриття Абсолюту
 - Вплив гегелівської діалектики на подальші філософські школи
3. Посткласична філософія XIX ст.: К. Маркс, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше
 - Марксизм: історичний матеріалізм, відчуження, концепція суспільно-економічних формацій
 - Шопенгауер: «світ як воля й уявлення», песимістичний погляд на дійсність
 - Ніцше: «переоцінка цінностей», критика моралі, «надлюдина»

Семінар №2

Тема 7. Пізнання та ціннісні орієнтації
підтеми:

1. Теорія пізнання (гносеологія)
 - Проблема істини: кореспондентна й когерентна теорії
 - Сенсуалізм та раціоналізм як два полюси гносеологічної дискусії
 - Межі пізнання, наукові методи vs інтуїтивне осягнення
2. Аксіологія: наука про цінності
 - Етичні категорії (добро, зло, обов'язок) і моральні принципи
 - Естетичні категорії (прекрасне, потворне, трагічне, комічне)
 - Критерії оцінювання у мистецтві
3. Види культурно-мистецьких цінностей. Зв'язок із хореографічною творчістю
 - Художня цінність у контексті танцю: рух, композиція, емоційна виразність
 - Взаємодія етичного й естетичного начал у хореографії (приклади з класичного та сучасного балету)

- Філософські виміри танцювальної культури (перформанс, синтез музики і пластики)

6. Теми для самостійного опрацювання

1) Тема 1. «Філософія: становлення та сучасний стан» (3 год.)

1.1. Витоки та історична еволюція поняття «філософія»

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. *Філософія* (2021) – теми 1-4, с. 10–109, параграф 1 теми 5, с.120-123.
2. Шмиголь (ред.). *Основи філософії* — розд. про предмет філософії та її генезу (від міфу до логосу), с. 7–19; 20–41.
3. Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс* — модуль І (вступ + витоки філософії, ранні вчення), с. 8–19; 20–75.
4. Ярошовець, Бичко. *Філософія* — вступ + становлення філософії (Схід, Греція; перехід від міфу до раціональності), с. 3–22; 24–60.

1.2. Філософія як феномен культури. Міждисциплінарні зв'язки

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. *Філософія* (2021) – теми 1-4, с. 10–109.
2. Губерський (ред.). *Філософія* — філософія як феномен культури; місце філософії серед форм духовної культури, с. 10–109; 464–511.
3. Баумейстер. *Вступ до філософських студій* — вступні розділи про філософію як культурну практику та тип раціональності, с. 8–41.
4. Хамітова (ред.). *Філософія науки і культури: словник* — стаття «Мультикультуралізм», с. 237–238.

2) Тема 2. «Філософські методи й дослідницькі підходи» (3 год.)

2.1. Діалектика, герменевтика, феноменологія

Рекомендована література:

1. Приятельчук А.О. та ін. *Філософія*— Розділ про філософські методи, с. 286–203.
2. Ярошовець, Бичко. *Філософія* — феноменологія (Е. Гуссерль), с. 278–283; герменевтика (П. Рікер), с. 476–491.

3. **Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс*** — діалектика (в контексті класичної німецької філософії) та методологічні підходи, с. 87–127; 256–302.
4. **Левчук. *Естетика*** — некласичні підходи XX ст. (у т.ч. інтерпретаційні стратегії), с. 409–415.

2.2. Співвідношення науки, релігії, мистецтва

Рекомендована література:

1. **Губерський (ред.). *Філософія*** — філософія і наука/культура/духовні практики; філософія культури, с. 354–414; 464–511.
 2. **Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс*** — пізнання і наука; методологія наукового пізнання, с. 206–217; 256–302.
 3. **Шмиголь (ред.). *Основи філософії*** — знання, істина, співвідношення раціонального/позараціонального у культурі, с. 294–305; 306–320.
-

3) Тема 3. «Антична й середньовічна філософія» (3 год.)

3.1. Елліністичні школи: стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм

Рекомендована література:

1. **Приятельчук А.О. та ін. *Філософія***— Розділ «Античний період», с. 105–118 (щодо елліністичних напрямів).
2. **Ярошовець, Бичко. *Філософія***— елліністичні школи (стоїки/епікурейці/скептики), с. 52–60.
3. **Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс***— антична філософія (включно з еллінізмом), с. 20–75.
4. **Губерський (ред.). *Філософія***— античний період (узагальнювальний виклад), с. 10–128.

3.2. Середньовічна схоластика

Рекомендована література:

1. **Ярошовець, Бичко. *Філософія*** — апологетика/патристика + схоластика; Тома Аквінський, с. 65–67; 82–85.
 2. **Бліхар, Цимбалюк. *Філософія*** — середньовічна філософія і схоластика, с. 46–61.
 3. **Шмиголь (ред.). *Основи філософії*** — коротко про середньовічну думку і схоластичну традицію, с. 42–46.
-

4) Тема 4. «Філософія Відродження та Нового часу» (3 год.)

4.1. Витоки та концепції гуманізму доби Відродження

Рекомендована література:

1. **Ярошовець, Бичко. *Філософія*** — філософія Відродження (гуманізм), с. 91–109.
2. **Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс*** — Відродження (узагальнення), с. 76–86.
3. **Губерський (ред.). *Філософія*** — Відродження (коротко, в історико-філософському огляді), с. 61–64.

4.2. Філософія Просвітництва. Вплив на Києво-Могилянську академію

Рекомендована література:

1. **Губерський (ред.). *Філософія*** — Просвітництво + українська філософська традиція (КМА/Сковорода у контексті), с. 73–86; 133–162.
 2. **Бліхар, Цимбалюк. *Філософія*** — Просвітництво і класичні новочасні концепції, с. 107–121.
 3. **Ярошовець, Бичко. *Філософія*** — новочасні концепції (у т.ч. ідеї договору та свободи) + український контекст, с. 110–143; 559–566.
-

5) Тема 5. «Німецька класична філософія й подальший розвиток» (4 год.)

5.1. Доктрина І. Канта про мораль і «категоричний імператив»

Рекомендована література:

1. **Ярошовець, Бичко. *Філософія*** — Кант: практичний розум і категоричний імператив, с. 151–157 (особл. 155–156).
2. **Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс*** — Кант (стислий виклад), с. 90–94.
3. **Бліхар, Цимбалюк. *Філософія*** — Кант: етика і моральна автономія, с. 76–78.

5.2. Філософія життя (Шопенгауер, Ніцше) і взаємодія з культурою

Рекомендована література:

1. **Ярошовець, Бичко. *Філософія*** — Шопенгауер/Ніцше (воля, песимізм, переоцінка цінностей), с. 288–293.
2. **Шмиголь (ред.). *Основи філософії*** — «філософія життя» (узагальнення), с. 84–87.

3. Губерський (ред.). *Філософія* — посткласична філософія XIX ст. (Шопенгауер/Ніцше — стисло), с. 96–97.
-

б) Тема 6. «Проблема людини» (4 год.)

6.1. Свідомість і самосвідомість: підходи до феномену «Я»

Рекомендована література:

1. Губерський (ред.). *Філософія* — людина і свідомість (філософська антропологія/філософія свідомості), с. 328–353.
2. Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс* — антропологічний блок + свідомість/особистість, с. 181–205.
3. Хамітова (ред.). *Філософія науки і культури: словник* — стаття «Свідомість», с. 304–305.

6.2. Екзистенційний вимір (Сартр, Камю): свобода, відповідальність

Рекомендована література:

1. Ярошевець, Бичко. *Філософія* — екзистенціалізм (свобода, вибір, відповідальність), с. 305–338.
 2. Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс* — екзистенціалізм (стисло), с. 118–122.
 3. Шмиголь (ред.). *Основи філософії* — некласична/сучасна філософія (включно з екзистенціалізмом), с. 78–101.
-

7) Тема 7. «Пізнання та ціннісні орієнтації» (3 год.)

7.1. Когнітивні теорії істини: кореспондентна, когерентна, прагматична

Рекомендована література:

1. Баумейстер. *Вступ до філософських студій* — концепції істини/обґрунтування (кореспондентна, когерентна, прагматична), с. 177–200.
2. Губерський (ред.). *Філософія* — гносеологія/істина/наукове пізнання, с. 354–414.
3. Шмиголь (ред.). *Основи філософії* — істина і критерії істинності (узагальнення), с. 294–305.

7.2. Аксіологічні підходи та оцінювання мистецтва

Рекомендована література:

1. Левчук. *Естетика* — естетичні категорії та критерії оцінювання (прекрасне/потворне/трагічне/комічне), с. 76–120.
 2. Губерський (ред.). *Філософія* — цінності та культура (аксіологічний вимір), с. 464–511.
 3. Бенюк. *Естетичне вчення позитивістів... (стаття)* — естетичні засади оцінювання/критерії (на матеріалі позитивізму),
-

8) Тема 8. «Суспільство, культура, держава» (2 год.)

8.1. Громадянське суспільство та історичні моделі держави (договірні теорії)

Рекомендована література:

1. Губерський (ред.). *Філософія* — соціальна філософія: суспільство/держава/історичні моделі, с. 415–463.
 2. Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс* — суспільство і держава (теорії договору, політичні моделі), с. 218–232.
 3. *Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей*, т. 1 — стаття «Громадянське суспільство», с. 313–328.
-

9) Тема 9. «Сучасні філософські тенденції» (2 год.)

9.1. Постмодернізм: деконструкція, плюралізм, «кінець метанаративів»

Рекомендована література:

1. Ярошовець, Бичко. *Філософія* — постструктуралізм/постмодерн; деконструкція (Ж. Дерріда), с. 444–470.
2. Rorty Richard. *Pragmatism as Anti-Authoritarianism* — прагматизм як антиметафізична/антиавторитарна стратегія (для дискусії про «плюралізм істин»), с. 1–20.
3. Хамітова (ред.). *Філософія науки і культури: словник* — статті «Постправада», с. 281; «Фейк», с. 356–357.

9.2. Філософія науки й технологій: етика штучного інтелекту

Рекомендована література:

1. Хамітова (ред.). *Філософія науки і культури: словник* — «Метаантропология штучного інтелекту», с. 222–223; «Олюднення штучного інтелекту», с. 262–263.
 2. Бліхар, Цимбалюк. *Філософія* — цивілізаційні виклики, техногенні ризики, майбутнє людства (етичний вимір), с. 206–221.
 3. *Філософія культурно-мистецької освіти... (збірник)* — цифровізація/ІКТ як соціокультурний контекст (для постановки етичних питань технологізації), с. 57–58.
-

10) Тема 10. «Філософія мистецтва та хореографії» (5 год.)

10.1. Античний «хорос» і ритуали: витоки хореографічного мистецтва

Рекомендована література:

1. Ярошовець, Бичко. *Філософія* — антична культура/естетичні уявлення в контексті античної філософії, с. 24–60.
2. *Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей*, т. 1 — статті «Катарсис», с. 389–392; «Мімесис» (для античної теорії мистецтва/ритуалу), с. 399–404.
3. Мозговий. *Філософія. Кредитно-модульний курс* — антична філософія (культурно-світоглядні підвалини мистецтва), с. 20–75.

10.2. Сучасна хореографія у філософському дискурсі (перформанс, тілесність, медіа)

Рекомендована література:

1. Левчук. *Естетика* — постмодерністська естетика (ключові рамки для аналізу сучасної хореографії/перформансу), с. 428–435.
 2. *Філософія подієвої культури: Історія та сучасність (збірник)* — медіатехнології/екранний формат і танець; перформативність, с. 140–142.
 3. *Філософія культурно-мистецької освіти... (збірник)* — хореографія в освітньо-культурному контексті (цінність, творчість, практика), с. 25–28.
-

Підсумкові зауваження

1. Студент може обирати будь-які додаткові джерела (не обмежуючись указаними), узгоджуючи це з викладачем.
2. Для рефератів / есе варто використовувати як мінімум два джерела, щоб продемонструвати навички порівняльного аналізу.
3. Самостійна робота передбачає конспектування, написання коротких аналітичних записок і виступи під час семінарів за результатами опрацювання підтем.

7. Методи та форми навчання

Методи навчання

1. **Пояснювально-ілюстративний метод**
Застосовується під час лекцій для розкриття базових філософських понять, категорій, напрямів і персоналій із використанням прикладів з культури, мистецтва та хореографії.
2. **Репродуктивний метод**
Передбачає відтворення здобувачами освіти основних положень лекційного матеріалу, термінології, філософських концепцій під час усних відповідей і обговорень.
3. **Проблемно-пошуковий метод**
Реалізується через постановку проблемних питань (сенс життя, свобода, істина, цінності, тілесність), що стимулюють осмислення філософських ідей у зв'язку з мистецькою практикою.
4. **Метод аналізу та інтерпретації**
Спрямований на філософське тлумачення культурних, художніх і хореографічних явищ, порівняння різних світоглядних позицій і підходів.
5. **Дискусійний метод**
Застосовується під час семінарських занять у формі обговорення філософських проблем, етичних і естетичних дилем, сучасних світоглядних викликів.
6. **Метод міждисциплінарних зв'язків**
Передбачає поєднання філософського матеріалу з історією культури, мистецтва, хореографії, педагогікою та естетикою.

Форми навчання

1. **Лекції**
Основна форма подання теоретичного матеріалу, спрямована на формування цілісного уявлення про філософію як світоглядну систему.
2. **Семінарські заняття**
Форма активного опрацювання матеріалу, що передбачає усні відповіді, обговорення, аналіз філософських текстів і концепцій.
3. **Усні дискусії та обговорення**
Використовуються для розвитку критичного мислення, уміння аргументувати власну позицію та слухати інші точки зору.
4. **Самостійна робота здобувачів освіти**
Передбачає опрацювання лекційних матеріалів, рекомендованих джерел, підготовку до семінарів і усних відповідей.
5. **Аналітичні обговорення прикладів з мистецтва**
Залучення прикладів із хореографічних вистав, балетів, театральних постановок для ілюстрації філософських ідей.

6. Підсумковий контроль (іспит)

Форма узагальнення та перевірки рівня засвоєння теоретичних знань і сформованості світоглядних та аналітичних умінь.

8. Методи та форми контролю

1. Поточний контроль:

- Усне та письмове опитування під час лекцій і семінарів.
- Реферати, есе, аналітичні записки за матеріалами самостійної роботи.

2. Модульний (тематичний) контроль:

- Тести/усне опитування/дискусії/бесіди за окремими освітніми блоками.

3. Підсумковий контроль:

- Екзамен (письмово-усний), що охоплює всі теми робочої програми, з оцінюванням за 100-бальною шкалою, конвертованою в національну та ECTS (оцінка приводиться до 40-бальної пропорційно, з округленням у більший бік).

Засоби діагностики успішності навчання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компонента є: самооцінювання, взаємооцінювання, формувальне оцінювання, усне опитування, перевірка та аналіз виконаних завдань, індивідуальні бесіди про результати виконання завдань, екзамен (усний, білети).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання.

Форми поточного контролю: усна активність – відповіді, постановка питань, дискусії, виконання самостійних робіт, рефератів, написання есе, вирішення тестових завдань.

Форма контролю за освітніми блоками: у формі усного опитування та/або тестування.

Форма підсумкового контролю: у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою освітнього компонента.

При організації навчання для визначення рівня знань студентів застосовується процедура формування підсумкової оцінки з навчальної дисципліни за двома складовими - результатами поточної навчальної діяльності та результатами діагностики якості знань при складанні екзамену (переважно у письмовій або усній формі). Поточна навчальна діяльність передбачає накопичення тематичних оцінок, які складаються з оцінок за виконання всіх запланованих видів робіт, зазначених у робочих навчальних програмах дисципліни.

Система контролю успішності студента включає наступні різновиди: поточний, тематичний, та семестровий (академічний) контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку і визначення рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються викладачем і відображаються у робочій навчальній програмі навчальної дисципліни (у розділах «Розподіл дисципліни на теми, її обсяг і форми контролю» та «Засоби контролю знань студентів з кожного тематичного розділу»). Вони можуть бути різними: усне опитування, обговорення проблемних питань, розв'язання ситуаційних завдань, виконання тестів, виконання аудиторних та позааудиторних контрольних робіт тощо.

Тематичний контроль за окремий тематичний розділ може здійснюватися як під час проведення останнього семінарського або практичного заняття в межах окремої теми, так і у вигляді проведення тематичної контрольної роботи (ТКР). Переважна форма проведення тематичного контролю – проведення усного опитування, дискусії, бесіди, або тестових завдань. Тестові завдання повинні бути представлені в повному обсязі у робочій навчальній програмі або видані у вигляді окремих матеріалів.

Курс поділяється на 10 тем. За кожен тему студент може накопичити до 6 балів в підсумкову оцінку. Вказані бали сумуються за кожне виконане завдання по темі на мінімально задовільному рівні та краще, в діапазоні від 1 до 3 балів (що відповідає «національній шкалі оцінювання», оцінюється рівень виконання кожного виду робіт в діапазоні «задовільно» (1 бал), «добре» (2 бали), «відмінно» (3 бали) а саме за:

1. Загальну усну активність під час всіх аудиторних занять з теми – короткі відповіді, поставлені питання, участь в дискусіях.
2. Доповіді з підтем до 5 хвилин з відповідями на питання – як в якості підготовки до семінарів, так і за узгодженням з викладачем у якості частини лекційного матеріалу – оцінюється кожна доповідь.
3. Написання тестів з теми – оцінюється кожний успішно виконаний тест.
4. Написання письмової контрольної роботи – оцінюється кожна успішно виконана контрольна робота.
5. Написання рефератів із запропонованої тематики або за узгодженням із викладачем на обрану студентом самостійно тему обсягом від 5 до 15 сторінок тексту 14 шрифтом с інтервалом 1,5 – оцінюється кожний реферат, що відповідає вимогам відповідності темі, науковості та академічної доброчесності.
6. Виконання тематичної контрольної роботи.
7. Докладну усну відповідь під час тематичного опитування.

Студент має можливість накопичити максимальний бал за тему, виконуючи будь-які із перерахованих видів робіт, з можливістю їх взаємозаміни (альтернативні шляхи накопичення балів за різні види робіт є рівноцінними). Студент, що накопичив 6 балів за тему, може за його бажанням звільнитись від

тематичної контрольної роботи та тематичного усного опитування. Бали, накопичені за тему понад 6 максимальних балів сумуються до балу підсумкового контролю за курс.

Підсумковий контроль є відображенням рівня опрацювання студентом теоретичного та практичного матеріалу, рівня засвоєння ним вказаного матеріалу. Підсумковий контроль відображає результат навчальних досягнень студента у балах (від 1 до 40 балів) в процесі поточної навчальної діяльності, 25 з яких може виставлятися як накопичувальна оцінка за поточні форми контролю (при достатній активності студентів, у разі достатності раніше накопичених балів), і як результат окремої підсумкової роботи або підсумкового опитування. За написання підсумкової роботи або відповідь на підсумковому опитуванні рівень компетентностей студента та його навчальних досягнень оцінюється в 100-бальній системі (від 1 до 100 балів), така оцінка пропорційно переводиться у 40-бальну систему з округленням у більшу сторону, після чого до неї додаються накопичені протягом курсу залишкові бали після накопичення максимальних 6 балів за тему, але максимум 25 балів.

Повний і остаточний підсумок вивчення студентами навчальної дисципліни здійснюється під час семестрового (академічного) контролю.

Короткі рекомендації до самооцінювання

- Перевірити, чи опановані ключові поняття (буття, сутність, матерія, ідея, істина, цінності, свобода).
- Сформулювати власне бачення проблем людини, знання, моралі, культури.
- Уміти критично зіставляти різні концепції (наприклад, Платон vs. Аристотель, Декарт vs. Локк, Кант vs. Гегель).

9. Оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання за 100-бальною системою

Кожен бал (від 1 до 100) відображає рівень оволодіння студентом освітнім компонентом «Філософія», ступінь розуміння філософських концепцій, історико-філософських етапів і персоналій, уміння аргументовано висловлюватися та критично мислити.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виводиться як сума накопичених балів за поточну успішність (тематичні оцінки, в разі наявності оцінок за всі теми курсу) (до 60 балів + додаткові бали, отримані студентами під час вивчення тем після досягнення максимальних 6 балів за тему) та за складання екзамену (до 40 балів). Студент, у якого відсутні мінімальні 3 бали з окремих тем курсу, обов'язково опитується з таких тем під час екзамену. Підсумкова оцінка за курс буде сумою балів за всі види тематичного контролю, додаткові бали та за екзамен.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	За шкалою ECTS	За національною системою	Характеристика знань, умінь і навичок здобувача освіти
90 - 100	A	відмінно	Здобувач освіти глибоко й системно засвоїв філософський матеріал, вільно оперує понятійно-категоріальним апаратом, демонструє цілісне розуміння історико-філософських концепцій і сучасних філософських тенденцій. Уміє аргументовано аналізувати світоглядні проблеми, критично осмислювати ідеї, застосовувати філософські підходи для інтерпретації явищ культури, мистецтва та професійної діяльності.
82-89	B	дуже добре	Здобувач освіти повно засвоїв основний зміст курсу, правильно використовує філософські поняття, логічно викладає матеріал, демонструє здатність до аналізу й узагальнення. Допускає окремі неточності у формулюваннях або інтерпретаціях, але загалом виявляє сформоване світоглядне та аналітичне мислення.
74-81	C	добре	Здобувач освіти має достатні знання з основних тем курсу, розуміє ключові філософські проблеми та напрями. Уміє відтворювати матеріал і робити прості узагальнення, однак аналіз і аргументація є недостатньо глибокими; можливі неточності в застосуванні термінології та прикладів.
64-73	D	задовільно	Здобувач освіти засвоїв базові положення курсу фрагментарно, орієнтується в основних поняттях і темах, але має труднощі з логічним викладом, аналізом і міжтематичними зв'язками. Аргументація поверхова, відповіді потребують уточнення й корекції.
60-63	E	достатньо	Здобувач освіти володіє мінімально необхідними знаннями з філософії, розпізнає окремі поняття й проблеми, однак не вміє самостійно їх

			пояснювати та застосовувати. Світоглядні й аналітичні вміння сформовані на початковому рівні.
35-59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	Здобувач освіти не засвоїв значної частини програмного матеріалу, слабо орієнтується у філософських поняттях і напрямках, не демонструє здатності до аналізу та аргументації. Відповіді фрагментарні, з істотними помилками; необхідне повторне опрацювання матеріалу.
0-34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням)	Здобувач освіти не засвоїв навчальний матеріал, не розуміє змісту філософських проблем і категорій, не здатний відтворити базові положення курсу. Відсутні сформовані світоглядні, аналітичні та комунікативні вміння; необхідне повторне вивчення освітнього компонента.

10. Методичне забезпечення

• Робоча програма освітнього компонента

Визначає мету, завдання, змістові модулі, результати навчання, форми та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

• Короткі конспекти та презентаційні матеріали лекцій

Структуровані матеріали до кожної теми курсу, що містять основні поняття, філософські концепції, ключові ідеї та орієнтири для самостійного опрацювання.

• Плани семінарських занять

Містять перелік питань для обговорення, проблемні запитання, теми для усних виступів, приклади для аналізу світоглядних і культурно-мистецьких явищ.

• Завдання для самостійної роботи здобувачів освіти

Орієнтовані на опрацювання першоджерел, навчальної літератури, підготовку усних відповідей, коментарів, аналітичних узагальнень з філософських тем.

• Перелік питань для поточного та підсумкового контролю

Забезпечує перевірку засвоєння теоретичного матеріалу, сформованості аналітичного та критичного мислення, уміння аргументовано висловлювати власну позицію.

- **Методичні рекомендації до вивчення курсу**

Містять поради щодо організації навчальної діяльності, підготовки до занять, роботи з філософськими текстами, формування логіки усної відповіді.

- **Рекомендований список навчальної та наукової літератури**

Включає базові підручники, навчальні посібники, вибрані філософські тексти та сучасні дослідження, рекомендовані для поглиблення знань.

11. Рекомендована література

Основна література:

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. Філософія. Підручник. / К.: ВАДЕКС, 2021 р. – 560 с. ISBN 978-966-9725-75-2
2. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за. ред. М. Ф. Шмиголя]. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 412 с. ISBN 978-617-673-504-5
3. Губерський Л. Філософія: видання друге, перер. і доп. Підручник. / Х.: Фоліо, 2017 р. – 621 с. ISBN 978-966-03-7990-9
4. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія: посібник для підготовки до іспиту. / Х.: Право, 2018. – 134 с. ISBN 978-966-937-394-6
5. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. ISBN 978-617-7825-48-6
6. Мозговий Л.І. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. / К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 456 с. ISBN 978-611-01-0009-0
7. Ігор Бичко, Володимир Ярошовець, Володимир Бугров. Філософія. Підручник. / К.: Центр учбової літератури, 2022. – 648 с. ISBN 978-611-01-1033-4
8. Баумейстер Андрій. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії: наук. посіб. — К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. — 238 с. ISBN 978-966-2633-77-1
9. Левчук Л. Т., Панченко В. І., Оніщенко О. І., Кучерюк Д. Ю. Естетика: Підручник / За заг. ред. Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 520 с. ISBN 978-611-01-0109-7

Додаткові джерела:

1. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей Том перший. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. — К.: Дух і літера, 2009. ISBN 978-966-378-125-9

2. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том другий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. — К.: Дух і Літера, 2011. ISBN 978-966-378-201-0
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том третій. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. — К.: Дух і Літера, 2013. ISBN 978-966-378-290-4
4. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. — К.: Дух і Літера, 2016. ISBN 978-966-378-461-8
5. Європейський словник філософій, український контекст. Лексикон неперекладностей. Том п'ятий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер.: Андрій Васильченко — К.: Дух і Літера, 2024. ISBN 978-617-826-240-2.
6. Вільям Дерезевіц. Смерть митця. Як творчі люди виживають у часи мільярдерів і технологічних гігантів. - К.: Yakaboo Publishing, 2021. ISBN 978-617-7933-07-5
7. Ігорь Козловський. Гідність - це правдивість. - К: Дух і Літера, 2024, ISBN 978-617-8262-34-1
8. Філософія науки і культури: Словник. За ред. Н. Хамітова - К.: Центр учбової літератури, 2024, ISBN: 978-966-373-476-7
9. Richard Rorty. Pragmatism as Anti-Authoritarianism. — Кембрідж (штат Массачусетс, США): Harvard University Press, 2021, ISBN 978-067-42-4891-5
10. Бенюк О. Б. Естетичне вчення позитивістів як підґрунтя для мистецького експерименту, «Молодий вчений» № 2 (42) лютий, 2017 р. с.51-56 / К.: 2017.
11. Філософія культурно-мистецької освіти. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції 24.03.2022. / К.: КНУКІМ, 2022. — 240 с. ISBN 978-966-602-353-0
12. Філософія подієвої культури: Історія та сучасність. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 25-26 березня 2021 р. Київ: КНУКІМ 2021. 200 с.

Авторські публікації у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України та до наукометричних баз:

1. Історична динаміка у давньокитайській філософській традиції. У зб. «Сучасні проблеми управління», К.: НТТУ «КПІ», 2007. — С. 39-40.
2. Питання взаємодії філософії даосизму та західного світу. Політологічний вісник. Зб. наук. праць. -К: «ІНТАС», 2007. — Вип. 30. — С. 20-30.
3. Проблема періодизації історії в філософії даосизму. Нова парадигма. Журнал наук. праць. Вип. 75. — К.: Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2008. — С. 3-13.
4. Формування особистості відповідно до традицій давньокитайської філософії. Філософсько-антропологічні студії 2008. — К.: «Стилос»; ДНУ. — С. 156-161.

5. Пошуки підходів щодо соціального та державного управління: конфуціанство та легізм. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. №1 – К.: ІВЦ «Політехніка», 2008. – С. 68-79.
6. Філософія даосизму: онтологічні принципи та соціально-історична ретроспектива. Мультиверсум. Філософський альманах. Вип. 74. – К.: ІФ НАН України, 2008. – С. 28-45.
7. Досвід соціальної підтримки відповідно до традицій філософії конфуціанства. Соціальна робота і сучасність: теорія і практика: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2008. – С. 55-56.
8. Методологический потенциал «Материализма и эмпириокритицизма». «Материализм і емпіріокритицизм» - шедевр світової філософської думки: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: НТУУ «КПІ», 2008. – С. 149-150.
9. Особливості та етапи генези давньокитайської філософії: школи і напрями. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Політологія. Педагогіка. 2008, № 3 (24). – С. 26-31.
10. Критика давньокитайської цивілізації та погляди щодо суспільного буття: даосизм та китайський буддизм Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. №2 – К.: ІВЦ «Політехніка», 2009. – С. 70-78.
11. Соціальні орієнтири давньокитайської філософської школи моїзму . Мультиверсум. Філософський альманах. Вип. 79. – К.: ІФ НАН України, 2009. – С. 180-188.
12. Активізація творчого потенціалу відповідно до практики послідовників давньокитайської філософії. «Творчість як корисне здійснення блага через істину у красі» Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – С. 185-186.
13. Соціальні аспекти давньокитайської філософії. Мультиверсум. Філософський альманах. Вип. 85. – К.: ІФ НАН України, 2009. – С. 53-70.
14. Людиновимірність соціально-філософської традиції Давнього Китаю і сучасність. К. автореф. канд. філос. наук., НТУУ «КПІ», 2010. – 20 с.
15. Феномен Китайської цивілізації Проблеми всесвітньої історії / Матеріали III Волинської Міжнародної історико-краєзнавчої конференції. – Житомир, вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 261-264. Співатор Крупник Л.О.
16. Феномен Далекосхідної цивілізації: контури дослідницької програми. Науковий вісник НАСОН, 2011, №4 (34). – С. 100-107.
17. Виникнення, генеза, здобутки Далекосхідної цивілізації. Людина і космос. - «Міжнародна наук.-практ. конф.»: Наук. матеріали. – Житомир: «Паперовий сад», 2011. – С. 158-167.
18. Сучасні підходи щодо дослідження Китайсько-Далекосхідного цивілізаційного світу. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. №1 (13) – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – с. 87-93.
19. Людський фактор у воєнних і політичних стратегіях Китаю та їх вплив на формування стратегічного мислення сьогодення. Гілея. Наук. вісник, вип. 61 (№6). - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. - С. 695-703. Співатор Димитрова Л.М.
20. Новітні парадигми дослідження Китайсько-Далекосхідного цивілізаційного світу. Науковий вісник НАСОН, 2012, №3 (36). – С. 100-107.
21. Пошуки підходів дослідження Китайсько-Далекосхідного цивілізаційного світу. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. Вип. 1 (15). – К.: НАУ, 2012. - С. 88-92.
22. Людський фактор у воєнних і політичних стратегіях Китаю та їх вплив на сучасність УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КИТАЄЗНАВЦІВ / VI наукова конференція «КИТАЙСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ», Київ – 13 грудня 2012 року. – Доступ: <http://www.sinologist.com.ua/ukr/conf/2012/Михайлов.pdf>
23. Взаємини творчої особистості і влади: історико-філософський аспект Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації: Матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. – С. 143-145. Співатор Крупник Л.О.
24. Феномен Китайсько-Далекосхідного цивілізаційного світу. Матеріали II науково-практичної конференції «Школа Конфуція: джерела-історія-сучасність». – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка. - С. 24-31.

25. Філософська традиція Китаю: людський вимір та вплив на сучасність: монографія. К.: ТОВ «СІК ГРУП Україна», 2014. – 252 с.
26. Методологічні орієнтири дослідження Китайсько-Далекосхідного цивілізаційного світу. Матеріали І наукового семінару «Школа Конфуція: джерела-історія-сучасність». – К.: Київський ун-т ім. Б. Гринченка, 2014. – С. 28-30.
27. Деякі акценти базових ідей конфуціанства. Матеріали ІІІ науково-практичної конференції «Школа Конфуція: джерела-історія-сучасність». – К.: Київський ун-т ім. Б. Гринченка, 2014. – С. 10-11.
28. Війна у сучасних умовах: спроба філософського осмислення Збірник статей, тез і доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення» / за заг. ред. Берегової Г.Д., Рупташ Н.В. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2017. – С. 204-208.
29. Методичні підходи до оцінки соціально-психологічних установок військовослужбовців. Оптимізм і песимізм: амбівалентність українського соціуму в духовному і матеріальному вимірах : матеріали XVI науково- практичної конференції. – К. : ВНЗ «Національна академія управління», 2018. – С. 50-52. Співатор Малахов М.А.
30. Морально-психологічна готовність військовослужбовців Збройних Сил України до виконання завдань за призначенням: соціологічний вимір та прогнозування: Методичний посібник К.: НДЦ ГП ЗС України. – 2018. – 72 с. Співатори Агаєв Н.А., Деточка О.Д., Єфімова В.В., Малахов М.А., Панченко В.М., Шевчук О.В.
31. Соціальне управління в Китаї: традиції і сучасність Конференція "Філософська спадщина П.В. Копніна і сучасна філософія": Матеріали міжн. наук.-практ. конференції, приуроченої до 60-річчя кафедри філософії КПП ім. І. Сикорського (29-30 травня 2018 р., м. Київ). - К.: ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2018. – С. 69-71.
32. Війна у сучасних умовах: інформаційний аспект. Духовна безпека України: погляд суспільствознавства і богослов'я : матеріали XVII науково-практичної конференції. – К. : ВНЗ «Національна академія управління», 2018. – С. 73-75. Співатор Єфімова В.В.
33. Проблеми усвідомлення історичної динаміки крізь призму філософії історії Збірник наукових праць «Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина», вип.1 – Ужгород, 2020. – С. 89-98.
34. Насім Талеб: статистичні концепції та їхнє філософське осмислення. Університетські наукові записки. - Хмельницький: ХУУП. - №2 (80). - 2021 р. - С. 239-249. Співатор Єфімова В.В.
35. Воєнно-політичні стратегії давнього Китаю: спроба філософського осмислення. Китайська цивілізація: традиції і сучасність: матеріали XV міжнародної наукової конференції, 21 листопада 2021р. –К. : Інститут сходознавства НАНУ. – С. 102-106.
36. Погляди Насіма Талеба крізь призму ідей стоїцизму. Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2022. – Вип. 8 (175). – С. 16-23. Співатор Єфімова В.В.
37. Деякі аспекти формування філософської антропології. Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина: збірник наукових праць. Випуск 4 Карпатський університет імені Августина Волошина; Редкол.: гол. ред. проф. В. Бедь, відп. ред. проф. М. Басараб та ін. Ужгород, 2022. - С. 58-61. -
38. Традиція скептицизму як підґрунтя розвідок Насіма Талеба. Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2022. – Вип. 9 (176). – С. 16-25.
39. Формування філософських смислів в українському ментальному просторі. Збірник наукових праць «Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина», Випуск.6 – Ужгород, 2023. – С. 254-259. Співатор Димитрова Л.М.
40. Філософсько-історичний дискурс: цикли та кризи Європейське майбутнє: філософсько-освітні студії: Збірник наукових праць (частина 2) / за ред. Г.Д. Берегової та ін. – Херсон, вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2024. - С. 253-266. Співатори Заводній Т.В., Неділько В.В.
41. Інтеграція сучасної хореографії в культурні події України ХХІ століття. Актуальні питання гуманітарних наук. Випуск 79 том 2. – 2024. С. 41-47. Співатори Неділько. В., Бобровник Ю.

12. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар №1

Тема 5. Німецька класична філософія й подальший розвиток

підтеми:

4. І. Кант і критична філософія
 - «Критика чистого розуму» як пошук меж пізнання
 - Категорії розсуду, апріорне й апостеріорне
 - Практичний розум і моральний імператив (стисло)
5. Г. Гегель: діалектика та абсолютна ідея
 - Тріада (теза–антитеза–синтез), розвиток духу
 - Розуміння історичного процесу як саморозкриття Абсолюту
 - Вплив гегелівської діалектики на подальші філософські школи
6. Посткласична філософія XIX ст.: К. Маркс, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше
 - Марксизм: історичний матеріалізм, відчуження, концепція суспільно-економічних формацій
 - Шопенгауер: «світ як воля й уявлення», песимістичний погляд на дійсність
 - Ніцше: «переоцінка цінностей», критика моралі, «надлюдина»

Напрями дискусії та завдання семінару

- Обговорення спільних і відмінних рис філософії Канта й Гегеля у питанні пізнання та історичного процесу.
- Порівняння діалектичного методу Гегеля з марксистським матеріалізмом.
- Проблема «волі» у Шопенгауера та «волі до влади» у Ніцше: збіги та розбіжності.
- Короткі аналітичні виступи студентів щодо впливу німецької класики на сучасні інтелектуальні течії.

Рекомендована література (для Семінару №1)

1. Приятельчук А.О., Губерський Л.В., Сайтарли І.А. *Філософія. Підручник*. — (розд. про Канта, Гегеля, марксизм, с. 126-138)
2. Мозговий Л. І. *Філософія. Кредитно-модульний курс*
 - Кант: «Критика чистого розуму», категорії розсуду, межі пізнання; практичний розум і моральний імператив — с. 90–94.
3. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М. *Філософія (підручник, 2021)*
 - Кант: критична філософія (межі розуму), практичний розум/моральні засади — с. 76–78.
4. Губерський Л. В. та ін. *Філософія (підручник, 2-ге вид., 2017)*
 - Гегель: абсолютний ідеалізм, «Абсолютна ідея», загальна логіка системи — с. 84–85.
5. Мозговий Л. І. *Філософія. Кредитно-модульний курс*
 - Марксизм у контексті філософії історії: закономірність історичного процесу, логіка суспільного розвитку (підводка до формаційного підходу) — с. 237–238.
6. Шмиголь М. Ф. (ред.) *Основи філософії (2017)*
 - Марксизм: суспільне буття/свідомість; суспільно-економічні формації (історично минулий характер формацій) — с. 63–66.
7. Губерський Л. В. та ін. *Філософія (2017)*

- Шопенгауер (воля, песимізм) + Ніцше («воля до влади», переоцінка цінностей, надлюдина) — с. 96–97.
- 8. **Бліхар В. С., Цимбалюк М. М. *Філософія* (2021)**
 - Гегель: діалектична логіка, «розвиток духу»; перехід до постгегельянської критики (як місток до подальших течій) — с. 81–83.
- 9. **Ярошовець В. І., Бичко І. В. та ін. *Філософія* (підручник)**
 - Кант: «коперніканський переворот», свобода, межі пізнання/розуму — с. 151–157;
 - Маркс: **відчуження** (соціально-філософський аналіз) — с. 174–176.

Семінар №2

Тема 7. Пізнання та ціннісні орієнтації

підтеми:

4. Теорія пізнання (гносеологія)
 - Проблема істини: кореспондентна й когерентна теорії
 - Сенсуалізм та раціоналізм як два полюси гносеологічної дискусії
 - Межі пізнання, наукові методи vs інтуїтивне осягнення
5. Аксіологія: наука про цінності
 - Етичні категорії (добро, зло, обов'язок) і моральні принципи
 - Естетичні категорії (прекрасне, потворне, трагічне, комічне)
 - Критерії оцінювання у мистецтві
6. Види культурно-мистецьких цінностей. Зв'язок із хореографічною творчістю
 - Художня цінність у контексті танцю: рух, композиція, емоційна виразність
 - Взаємодія етичного й естетичного начал у хореографії (приклади з класичного та сучасного балету)
 - Філософські виміри танцювальної культури (перформанс, синтез музики і пластики)

Напрями дискусії та завдання семінару

- Зіставити сенсуалізм і раціоналізм у питанні джерел пізнання: що актуальніше в сучасній науці?
- Проаналізувати взаємозв'язок етики й естетики у формуванні ціннісних орієнтацій особистості.
- Обговорити конкретні приклади хореографічних постановок як втілення певних естетичних категорій (прекрасного, трагічного тощо).
- Презентації студентів про «цінність» танцювального мистецтва в різних історико-культурних контекстах.

Рекомендована література (для Семінару №2)

1. **Баумейстер А. *Вступ до філософських студій* (2018)**
 - **Кореспондентна** теорія істини (відповідність; класичні формулювання, логіка застосування) — с. 178–181;
 - **Когерентна** теорія істини (узгодженість у системі тверджень; ключові тези й закиди) — с. 184–188.

2. Баумейстер А. *Вступ до філософських студій* (2018)
 - Консенсусна теорія істини: «ідеальна комунікативна ситуація», аргументація, критика критерію консенсусу — с. 191–192.
3. Губерський Л. В. та ін. *Філософія* (2017)
 - Сенсуалізм/емпіризм і раціоналізм: взаємодія чуттєвого та раціонального у пізнанні (постановка проблеми «ізолюваності») — с. 372–373.
4. Губерський Л. В. та ін. *Філософія* (2017)
 - Аксіологія: поняття цінності; структура та ієрархії цінностей; природа ціннісних суджень — с. 495–499.
5. Левчук Л. Т. та ін. *Естетика* (підручник, 2010)
 - Естетичні категорії (зокрема трагічне/комічне та суміжні категорії) — с. 107–113.
6. Хамітов Н. (ред.) *Філософія науки і культури: словник* (2024)
 - «Трагічне» (категорія культури/мистецтва, зв'язки з комічним/драматичним, логіка протиріч) — с. 347–348.
7. *Філософія культурно-мистецької освіти* (матеріали конф., 2022)
 - Позааудиторне креативне середовище й формування компетентностей майбутніх учителів хореографії — с. 28–30;
 - Професійні компетентності в освітньому/мистецькому середовищі (організаційно-нормативні умови, безпечні умови діяльності тощо) — с. 194–196.

Загальні рекомендації щодо підготовки до семінарів

1. Опрацювати рекомендовані розділи з підручників та посібників (звернути увагу на ключові поняття: «істина», «цінність», «етичне», «діалектика», «критика розуму» тощо).
2. Проаналізувати уривки з першоджерел (Кант, Гегель, Ніцше, Сартр, Маркс) — ці тексти можуть пропонуватися викладачем окремо.
3. Підготувати короткі тези виступу (1–2 сторінки) та сформулювати власні запитання для дискусії.
4. Використовувати додаткові джерела (монографії, статті) для ґрунтовнішого висвітлення конкретних проблем семінару.

13. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Загальні методичні рекомендації для всього курсу
2. Деталізовані рекомендації:
 - Для кожної теми (1–10)
 - Для кожного виду навчальної діяльності (лекції, семінари, самостійна робота)

I. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВСЬОГО КУРСУ

1. Визначте індивідуальний навчальний план:

- З'ясуйте кількість годин та основні види діяльності (лекції, семінари, самостійна робота), щоб раціонально розподілити час.
- Протягом семестру дотримуйтеся створеного плану, поступово опрацьовуючи всі теми.

2. Орієнтуйтеся на міждисциплінарні зв'язки:

- Філософія тісно переплітається з історією, мистецтвом, культурологією, психологією тощо.
- Намагайтеся зіставляти філософські ідеї з хореографічними дисциплінами й загальним культурним контекстом.

3. Використовуйте декілька джерел:

- Крім одного базового підручника, звертайтеся до рекомендованих посібників та додаткових джерел (монографії, статті).
- Звіряючи різні точки зору, ви отримаєте глибше розуміння теми.

4. Формулюйте запитання:

- До кожної теми готуйте мінімум 2–3 запитання, що виникають під час читання.
- Такі запитання допоможуть зосередити увагу на проблемних аспектах і сприятимуть дискусіям під час семінарів.

5. Робіть конспекти і тези:

- Лекційні матеріали (чи відеолекції) варто коротко занотовувати, виділяючи ключові поняття, імена, концепції.
- Під час читання джерел складайте тезовий конспект із власними прикладами та коментарями.

6. Уникайте пасивного вивчення:

- Філософські ідеї легше засвоїти, якщо намагатися застосувати їх до реальних або вигаданих прикладів, у т.ч. з хореографії чи мистецтва.
- Порівнюйте різні концепції, шукайте в них суперечності, спільні риси, можливі практичні наслідки.

7. Звертайтеся за консультаціями:

- У разі труднощів із розумінням текстів, доречним є звернення до викладача під час консультацій або після лекції/семінару.

II. ДЕТАЛІЗОВАНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

A. Рекомендації для кожної теми

Тема 1. «Філософія: становлення та сучасний стан»

• Що робити?

- Розгляньте історичні умови зародження філософії: перехід від міфа до логосу.
- Зверніть увагу, як у різні епохи розширювалися або звужувалися функції філософії.

• Як опрацьовувати?

- Ознайомтесь із введеннями до підручників (розділи про історичну еволюцію).
- Створіть стислу порівняльну таблицю «Релігія – Міф – Філософія» щодо пояснення світу.

Тема 2. «Філософські методи й дослідницькі підходи»

• Що робити?

- Виділіть основи діалектики (принцип суперечності, розвитку), герменевтики (інтерпретація текстів) і феноменології (опис свідомості).
- Проаналізуйте, чим філософський метод відрізняється від наукового.

• Як опрацьовувати?

- Знайдіть у підручнику приклади методів, сформулюйте власними словами.
- Спробуйте застосувати герменевтику чи феноменологію до короткого фрагмента тексту (напр., із хореографічного маніфесту або мистецької статті).

Тема 3. «Стародавня, антична й середньовічна філософія»

- **Що робити?**

- Зрозумійте, у чому була відмінність філософії від релігії та міфу на прикладах перших філософських уявлень Стародавнього Сходу та грецьких натурфілософів.
- Зрозумійте перехід від натурфілософів до «класичної тріади» (Сократ, Платон, Аристотель), а також роль елліністичних шкіл.
- Розгляньте особливості схоластики й з'ясуйте, як середньовіччя намагалось примирити віру й розум.

- **Як опрацьовувати?**

- У конспекті відмітьте ключові поняття (першооснова світу, ейдоси Платона, «ентелехія» Аристотеля, «апатія» стоїків).
- Порівняйте ідеї античної моралі й середньовічної християнської етики.

Тема 4. «Філософія Відродження та Нового часу»

- **Що робити?**

- Простежте, як гуманізм змінює ставлення до людини та природи.
- Вивчіть конфлікт «раціоналізму vs емпіризму» та внесок Просвітництва.

- **Як опрацьовувати?**

- Подумайте, чому виникла критика традицій і як це вплинуло на подальшу науку, зокрема в Україні (Києво-Могилянська академія, Сковорода).
- Намагайтеся пов'язати ідеї свободи й рівності з розвитком творчого потенціалу людини (приклад: мистецькі школи).

Тема 5. «Німецька класична філософія й подальший розвиток»

- **Що робити?**

- Опрацюйте «критичний проєкт» Канта: межі пізнання, категоричний імператив.

- З'ясуйте, як гегелівська діалектика вплинула на Маркса, Ніцше й інших.

- **Як опрацьовувати?**

- На семінарі готуйтеся до дискусії: робіть нотатки з різних джерел, формулюйте контраргументи.
- Порівняйте песимізм Шопенгауера з «волею до влади» Ніцше.

Тема 6. «Проблема людини»

- **Що робити?**

- У центрі уваги — філософська антропологія, свобода і відповідальність.
- Дізнайтеся, як екзистенціалізм трактує проблему вибору, абсурду.

- **Як опрацьовувати?**

- Проаналізуйте тексти Сартра чи Камю: виділіть ключові цитати, які ілюструють «абсурд» та «свободу».
- Спробуйте застосувати ідеї до власного досвіду (саморефлексія).

Тема 7. «Пізнання та ціннісні орієнтації»

- **Що робити?**

- Ознайомтеся з основними гносеологічними концепціями істини.
- Розгляньте аксіологію як науку про моральні та естетичні цінності.

- **Як опрацьовувати?**

- Запишіть приклади «моральних дилем» і «естетичних оцінок» у контексті хореографії.
- Підготуйте коротку доповідь про найцікавішу для вас теорію істини (кореспондентну, когерентну, прагматичну).

Тема 8. «Суспільство, культура, держава»

- **Що робити?**

- Дізнайтеся про уявлення філософів про громадянське суспільство, владу, соціальні інститути.
- Зверніть увагу на «філософію історії» — як мислителі пояснюють напрям чи циклічність історії.

- **Як опрацьовувати?**

- Складіть перелік концепцій (прогрес, регрес, історичні цикли) з прикладами.
- Поміркуйте, як культурні традиції та ритуали можуть сприяти чи гальмувати розвиток суспільства.

Тема 9. «Сучасні філософські тенденції»

- **Що робити?**

- Вивчіть сутність постмодерну (деконструкція, відносність істини) та «комунікативної філософії».
- Оцініть технологічні виклики сучасності (AI, екологія, глобалізація).

- **Як опрацьовувати?**

- Випишіть кейси, де постмодерні підходи застосовують у мистецтві, зокрема у хореографії (перформанс, «happening»).
- Подумайте, чи не призводить глобалізація до уніфікації чи втрати локальної самобутності.

Тема 10. «Філософія мистецтва та хореографії»

- **Що робити?**

- Дослідіть основні категорії естетики (прекрасне, піднесене, трагічне тощо).
- Зверніть увагу на античні витоки танцю («хорос»), еволюцію балету, сучасні рухові практики.

- **Як опрацьовувати?**

- Знайдіть приклади, де художній рух поєднується з філософським сенсом (перформанси, модерн-балет).
- Напишіть короткий аналіз танцювальної постановки з погляду філософії тіла, руху, символіки.

В. Рекомендації за видами навчальної роботи

1. Лекційні заняття

- **Перед лекцією:** перегляньте план лекції (якщо викладач надав), пригадайте зміст попередньої теми.
- **Під час лекції:** робіть короткі конспекти, виписуйте невідомі терміни; можна ставити уточнювальні запитання.
- **Після лекції:** протягом доби перегляньте нотатки й систематизуйте їх. Якщо щось не зрозуміло, позначте це для самостійного дослідження або майбутніх питань викладачеві.

2. Семінарські заняття

- **Підготовка:**
 - Опрацюйте рекомендовану літературу (підручники, статті).
 - Складіть тези (1–2 стор.) власного виступу з цитатами, прикладами.
 - Сформулюйте 2–3 питання до групи чи викладача.
- **Участь:**
 - Будьте активними: слухайте виступи, уточнюйте незрозумілі моменти.
 - Дискутуйте коректно, опонуйте з посиланням на джерела.
- **Постаналіз:**
 - Порівняйте чужі виступи зі своїми висновками, перегляньте конспект семінару.
 - Визначте, які питання залишилися нез'ясованими чи викликають сумнів.

3. Самостійна робота

- **Організація часу:**
 - Поділіть загальний обсяг годин (36 год) на дрібні проміжки, закріплюючи за кожним підтемою.
 - Краще працювати систематично, ніж відкладати все на кінець семестру.
- **Виконання завдань:**
 - Читання першоджерел (Платон, Кант, Ніцше) вимагатиме уважного аналізу; користуйтеся коментарями з посібників.

- Пишіть короткі есе, відповіді на проблемні питання.
- Можна скласти інтерактивні нотатки: mind-map, порівняльні таблиці, діаграми.
- **Контроль і самоперевірка:**
 - Періодично перевіряйте розуміння за допомогою тестів чи обговорень із колегами.
 - Якщо передбачена реферативна робота, дотримуйтеся вимог щодо структури (вступ, основна частина, висновки).

Підсумок

Використання **комплексного** підходу (поєднання лекцій, семінарів і ретельної самостійної роботи) дає можливість:

- Глибоко проникнути в сутність філософських концепцій;
 - Вчитися аргументувати та дискутувати;
 - Розвивати критичне мислення в особистісній і професійній діяльності.
- Головне — **бути активними і зацікавленими**, адже філософія має прямий вихід на життєву практику й допомагає краще зрозуміти себе, інших людей, явища мистецтва (зокрема хореографії) та культуру загалом.

14. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

Блок 1. Загальні поняття філософії

1. Що таке філософія? Її предмет, структура та функції.
2. Як відбувався перехід від міфологічного до раціонального світогляду у формуванні філософії?
3. Основні розділи філософії: онтологія, гносеологія, антропологія, аксіологія, етика, естетика – їхній зміст.
4. Місце філософії у системі наук і мистецтв. Які міждисциплінарні зв'язки філософії виокремлюють?
5. Філософські методи пізнання дійсності: діалектика, феноменологія, герменевтика тощо.
6. Співвідношення філософії, релігії, науки й мистецтва. У чому подібності й відмінності?
7. Критичне мислення: ознаки, структура, практичне значення.

8. Наукові та позанаукові форми знання: як філософія долає межі емпіричної науки?

Блок 2. Історія філософії (Античність, Середньовіччя, Відродження, Новий час)

9. Особливості натурфілософії: піфагорійці, мілетська школа, елеати.
10. Сократ: сократівський метод, етична спрямованість його філософії.
11. Поняття ейдосів у Платона та його вчення про державу.
12. Аристотель: учення про форми, ентелехію, логіку, «золоту середину».
13. Елліністичні школи: стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм. Які головні ідеї й представники?
14. Середньовічна філософія: особливості схоластики, внесок Томи Аквінського.
15. Вплив патристики й апологетики на формування християнського світогляду.
16. Філософія Відродження: гуманізм, вчення про людину як творця.
17. Раціоналізм Р. Декарта: методологічні сумніви, «Cogito, ergo sum».
18. Емпіризм (Френсіс Бекон, Дж. Локк): критика «ідолів», поняття табула rasa.
19. Просвітництво: погляди Руссо, Вольтера, форма суспільного договору.
20. Г. Сковорода: ідеї «спорідненої праці» та самопізнання, особливості його філософії.
21. І. Кант: головні ідеї «критичної філософії» (межі пізнання, апріорні форми, категоричний імператив).
22. Г. Гегель: діалектичний метод, ідея саморозвитку духу, абсолютна ідея.
23. Посткласична філософія XIX ст.: марксизм, «філософія життя» (Шопенгауер, Ніцше).
24. Основні принципи марксизму: матеріалістичне розуміння історії, роль виробничих відносин.

Блок 3. Філософська антропологія та епістемологія, аксіологія

25. Предмет філософської антропології: як розуміти людину як біосоціальну істоту?
26. Проблема свідомості: дуалізм Декарта, матеріалістичні та функціональні теорії свідомості.
27. Екзистенціалізм (Сартр, Камю): категорії свободи, вибору, абсурду, відчаю.
28. Які ключові положення вчення про душу в різних філософських школах (Платон, Аристотель, християнська традиція)?
29. Тема самовиховання й самореалізації: екзистенційна перспектива Ясперса, Сартра.
30. Основи гносеології: проблема істини, кореспондентна й когерентна теорії, роль досвіду та розуму.
31. Аксіологія як наука про цінності: моральні та естетичні категорії, критерії оцінювання.
32. Взаємодія етики й естетики: як етичні принципи впливають на художню творчість?

33. Культурно-мистецькі цінності: специфіка їхнього формування й сприйняття в різних суспільствах.

Блок 4. Соціальна та культурна філософія, сучасні тенденції

34. Соціальна філософія: поняття суспільства, держави, громадянського суспільства, влади.

35. Які основні концепції філософії історії ви знаєте (прогрес, циклічність, есхатологія тощо)?

36. Концепт «культура як саморозвиток суспільства»: роль мови, ритуалу, символів.

37. Які основні характеристики постмодернізму як філософського напрямку?

38. Герменевтика у XX ст.: головні представники, сутність методу.

39. Комунікативна філософія (Г. Габермас): ключові ідеї «ідеальної комунікації», суспільного діалогу.

40. Проблема технократизму: загрози для людини, перспективи філософії науки і технологій.

41. Глобалізація, мультикультуралізм, екологічна свідомість: в чому суть сучасних викликів?

42. Філософія штучного інтелекту: основні моральні та методологічні дилеми (AI, кіборгізація).

43. Постмодерні погляди на мистецтво: деконструкція традиційних канонів, «кінець мета-наративів».

44. Які ключові ідеї в «прагматизмі» (Р. Рорті) щодо правди та авторитету?

Додаткові питання, пов'язані з філософією мистецтва та хореографії

45. Витоки філософії мистецтва: як античні уявлення про прекрасне вплинули на подальшу естетику?

46. Чим специфічний танець як форма художнього вираження? Які філософські сенси втілюються у русі й пластиці?

47. Античний «хорос»: ритуальні й драматургічні основи формування хореографічного мистецтва.

48. Балет як синтез музики, драматичної дії та пластики: короткий філософський аналіз його структури й образу.

49. Модерні форми танцю (XX ст.): Марта Грем, Піна Бауш, Баланчін — у чому відмінність поглядів на тіло й рух?

50. Перформанс і імпровізація: як постмодерні течії хореографії переосмислюють поняття простору, часу, тіла?

51. Естетична цінність хореографії: критерії прекрасного, трагічного, комічного в танцювальних постановках.

52. Філософія тілесності: від ідей Шопенгауера про волю до Мерло-Понті про «тіло як суб'єкт».

53. Яким чином мистецький рух може слугувати шляхом пізнання (гносеологічна функція танцю)?

Більш узагальнені

54. Поняття свободи: історико-філософська еволюція (Стоїки, Кант, екзистенціалізм).

55. У чому полягає різниця між класичним та некласичним (посткласичним) типами раціональності?
56. Як у філософії описується становлення індивідуальності? Роль суспільства й культури.
57. Чому, згідно з Гегелем, історія є «прогресом у самосвідомості свободи»?
58. Метафізичні та діалектичні підходи: порівняльна характеристика, переваги, недоліки.
59. Як співвідносяться поняття «сенси життя» та «екзистенційний вибір» в сучасній філософії?
60. У чому полягає значення філософської спадщини для майбутньої професійної діяльності (зокрема, у сфері хореографічного мистецтва)?